

Telegraful Român

Anul 165 • nr. 9-12

1 și 15 martie 2017

• FAMILIA – DARUL LUI DUMNEZEU •

Ortodoxie și ortopraxie – venerarea icoanei, imagine sacră

Viața noastră duhovnicească este o permanentă călătorie împreună cu Hristos, având ca sprijin și călăuză rânduielile liturgice ale Sfintei Biserici, săvârșite în praznicele și sărbătorile anului bisericesc, ca adevărate popasuri duhovnicești. Ținta acestei călătorii este Învierea Domnului, act unic și mântuitor, la care ajungem reiterând, în chip spiritual, întreaga viață și activitate a Mântuitorului Hristos și urmându-L, prin nevoințele noastre, pe drumul Golgotei, prin a cărui Jertfă ne-a împăcat cu Tatăl și ne-a adus din moarte la viață.

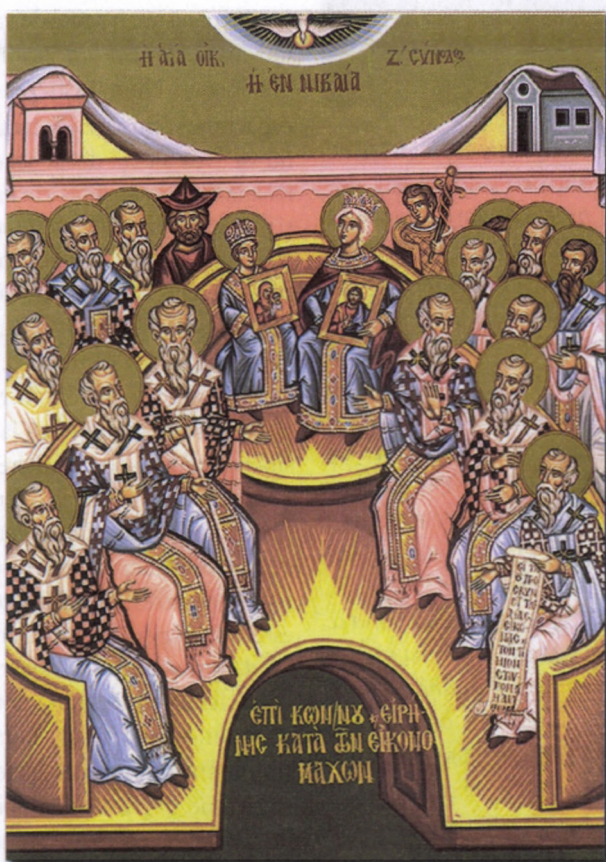
Pregătirea credincioșilor pentru a putea urca împreună cu Domnul pe drumul cel greu al Crucii se face prin ostenele jertfelnice ale Postului Mare. Timp de 47 de zile, efortul ascetic personal al fiecăruia, prin postul alimentar – postul de bucate –, prin curățirea lăuntrică și prin paza sfințelor porunci – postul de păcate și faptele de milostenie –, se contopește în lucrarea sfințitoare a Bisericii, care transformă tristețea pocăinței în bucurie pascală. Bucuria și Lumina Învierii se revarsă peste tot restul anului liturgic, astfel încât fiecare duminică devine o zi de Paști și fiecare Sfântă Liturghie o prăznuire a Învierii.

În vederea împlinirii acestui efort spiritual, în cele șase duminici ale Postului, înainte de „urcușul final” spre Înviere al Săptămânii Sfințelor Pătimiri ale Domnului, Sfântă Biserica ne oferă tot atâtea popasuri duhovnicești, în care vom afla, din cuvântul inspirat al Sfintei Evanghelii, care sunt condițiile pe care trebuie să le îndeplinim pentru a ne angaja și a finaliza „călătoria noastră cu Hristos spre cerul biruinței”. Astfel, avem mai întâi nevoie de smerenie în rugăciune, precum vameșul, de pocăința prin care ne întoarcem la casă părintească din exilul păcatului, precum fiul risipitor, de iubirea față de aproapele, criteriul Judecării Obștești, și de iertarea celor ce ne greșesc, virtute fără de care niciun efort spiritual nu este deplin.

Duminicile Postului Mare ne călăuzesc și ele spre Înviere prin accentuarea ortodoxiei și ortopraxiei credinței noastre. În prima duminică, numită a Ortodoxiei, se comemorează biruința asupra iconoclaștilor la Sinodul de la Constantinopol din 843, iar duminicile următoare ne oferă modele de trăire a dreptei credințe prin Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Ioan Scărarul și Sfânta Maria Egipteanca.

a) Apărarea sfințelor icoane

Astăzi, în Duminica Ortodoxiei, Sfânta Biserica ne oferă un element esențial al identității noastre ortodoxe: *cultura sfințelor icoane*. Timp de peste un secol, unii împărați bizantini au dus un aspru război împotriva icoanelor Mântuitorului Hristos, ale Maicii Sale și ale sfinților Lui, au condus persecuții împotriva credincioșilor, monahilor, teologilor și clericilor care le venerau și le apărau, văzând în ele dovada reală a Întrupării lui Dumnezeu și a mântuirii oamenilor. Era atacată nu doar dogma centrală a Bisericii – *Întruparea* –, ci și spiritualitatea ortodoxă, adică împreună-lucrarea omului cu harul ceresc, efortul omului de asemănare cu chipul luminos al Domnului Hristos, precum și modul concret al prezenței Bisericii în lume.

Împărații iconoclaști doreau un creștinism secularizat, subordonat statului și controlat direct de puterea imperială. Represiunile lor s-au lovit însă de rezistența tenace, până la martiriul, a credincioșilor, călugărilor, teologilor și ierarhilor de seamă ai vremii. Aceștia au știut să apere nu doar legitimitatea teologică și duhovnicească, ci și sensul autentic creștin al prezenței Bisericii în societate. Apărătorii sfințelor icoane, chiar cu prețul vieții, au arătat că Biserica adevărată este cea care împărtășește oamenilor „taina dreptei credințe”, după mărturia Sfântului Pavel, care zice: „Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, a fost propovăduit între oameni; a fost crezut în lume și S-a înălțat întru slavă” (I Timotei 3, 15-16).

Posibilitatea reprezentării iconografice a Domnului Iisus Hristos, a Maicii Domnului și a tuturor sfinților, are ca temei cunoașterea Cuvântului veșnic al lui Dumnezeu, Care S-a arătat lumii prin Întrupare. Temeiul hristologic al icoanei ni-l oferă Sfântul Evanghelist Ioan, care spune: „Ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit despre Cuvântul vieții, și Viața s-a arătat și am văzut-o și mărturisim și vă vestim Viața de veci care era la Tatăl și s-a arătat nouă” (I Ioan 1, 1-2). Același adevăr desăvârșit îl exprimă în chip deosebit și Sfântul Vasile cel Mare, în textul anaforei care-i poartă numele: „Iar când a venit plinirea vremii, ne-ai grăit prin Însuși Fiul Tău, Care (...) pe pământ S-a arătat și cu oamenii a viețuit; și

(continuare în p. 2)

† LAURENȚIU,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Trezvia comunitară

Teodor BACONCHI

Biserica nu este un organism social ca oricare altul, ci o „societate perfectă”: nu e desăvârșită, pentru că este divino-umană, deci are o parte „slabă”, dar se află, în pelerinajul ei terestru spre împărăția lui Dumnezeu, sub tensiunea desăvârșirii. Această desăvârșire, care este specifică doar lui Iisus Hristos, „se apropie” de fiecare fiu al Bisericii pe măsură ce fiecare fiu al Bisericii se apropie de Hristos: cu cât chipul divin din fiecare persoană (care a fost desfigurată de păcatul original, dar restaurat prin iconomia Întrupării) se aseamănă mai intens cu prototipul său, cu atât suma persoanelor reunite, prin Botez, în Trupul lui Hristos, preia ceva din calitățile desăvârșite ale Capului Bisericii, adică, *stricto sensu*, se încreștinează. Avem aici două paradoxuri: mădularele Bisericii au vocația de a se „cerebraliza”, adică de a funcționa mereu mai mult după „logica” lui Hristos, Cap al acestui corp mistic. Teocrația logocentrică a Bisericii este, virtualmente, cea mai „democratică” dintre adunările omenești: fiecare dintre mădularele sale e chemat spre un „urcuș”, spre o promovare ontologică și o permanentă schimbare ascensională de „statut”. Pe de altă parte, ca societate pelerină, Biserica trebuie să-și demonstreze natura teandrică în ochii tuturor celor care-i contestă această calitate. Ea nu se poate mulțumi cu vestirea Evangheliei, ci are datoria de a-și argumenta, în lume și față de lume, propria constituție. Aici intervine chestiunea apologeticii, adică a tehnicilor discursive, intelectuale, prin care Biserica se

(continuare în p. 7)

Din cuprins:

Pr. Academician Mircea Păcurariu

Prof. Dr. Ioan Lupaș | pagina 4

Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Grăjdian

Familia veșnică | pagina 8

Pr. Prof. Dr. Cristian Muntean

Abecedar al credinței | pagina 9

Protopop Pr. Vasile Gafton

**Familia umană, de la simplitatea
personală a relației la complexitatea
impersonală a socialului** | pagina 11

Ortodoxie și ortopraxie – venerarea icoanei, imagine sacră

(urmare din p. 1)

din Sfânta Fecioară întrupându-Se, S-a smerit pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se pe Sine asemenea cu chipul smeritului nostru trup, ca să ne facă asemenea chipului slavei Sale”. Iar Sfântul Ioan Damaschin mărturisește în același sens: „Icoană vie, naturală și întru totul asemenea Dumnezeului nevăzut este Fiul, Care poartă în El Însuși pe Tatăl în întregime, fiind asemenea în totul cu El, deosebindu-Se însă în aceea că este cauzat, adică născut din Tatăl” [Liturghier, EIBMBOR, 2012, p. 250].

Ortodoxia înseamnă arătarea și mărturisirea iubirii lui Dumnezeu cel Atotmilostiv, Care devine Om adevărat, pentru ca pe noi să ne îndumnezeiască, să ne sfințească. Fiul lui Dumnezeu Cel nevăzut și veșnic a luat trup pământesc, ca nouă să ne dăruiască duh ceresc, S-a coborât la noi, pe pământ, pentru a ne înălța pe noi la ceruri, S-a împărțit de viața noastră amestecată cu moartea, ca să ne dăruiască viața Lui cea fără de moarte. Acest adevăr dumnezeiesc îl vedem în icoană. În icoană noi nu pictăm doar trupul lui Hristos văzut cu ochii trupești, ci pictăm și slava Sa, sugerată de nimbul de lumină al icoanei și de aureola sfințeniei celor zugrăviți. Pictăm deodată trupul care a fost văzut cu ochii trupești, dar și slava sau lumina necreată care nu se vede cu ochii trupești, ci numai cu ochii credinței. Fiecare icoană ortodoxă reprezintă o „evanghelie” pictată, care ne cheamă la rugăciune tainică, la comuniune „în duh și adevăr” cu Domnul nostru Iisus Hristos, cu Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și cu sfinții Lui.

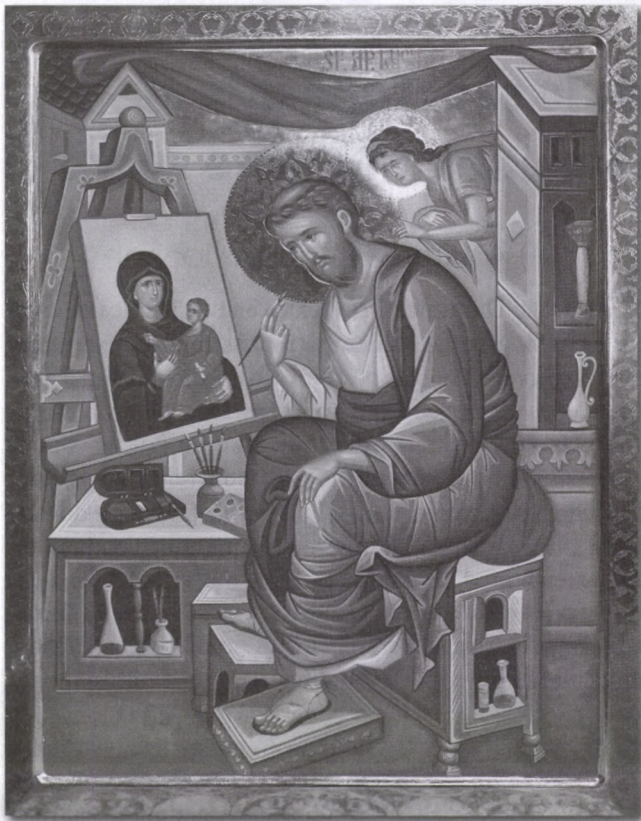
Cultul sfințelor icoane, consemnat în Biserica primară și proclamat la Sinodul din 843 de la Constantinopol, păstrat cu sfințenie de Biserica Ortodoxă, este cel care ne ajută să păstrăm cu fidelitate icoana Dumnezeului-Om și a Omului-Dumnezeu, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Icoana este „fereastră spre Împărăția Cerurilor” și prin ea, ca și prin celelalte forme ale cultului, arătăm, în mod concret, realitatea prezenței continue a Mântuitorului Hristos în mijlocul nostru, prin Taina Bisericii. Preluând icoana Domnului Hristos, transmisă nouă de Sfinții Apostoli, în calitate de martori oculari a ceea ce au văzut cu ochii lor și au auzit cu urechile lor, ne păstrăm identitatea ortodoxă a credinței, mărturisind continuu că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu întrupat la „plinirea vremii” (Gal. 4, 4), din iubirea Sa nemărginită, pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire, așa cum mărturisim în Crez.

b) Teologia sfințelor icoane

Bisericile noastre ortodoxe pline de icoane sunt cele care mijlocesc în chip concret lucrarea de apropiere a lui Dumnezeu de oameni și a oamenilor de Dumnezeu, dăruindu-ne posibilitatea de a simți, de a trăi efectiv prezența tainică, mântuitoare și sfințitoare a Mântuitorului Hristos și a sfinților Lui în viața fiecăruia dintre noi. În biserici, creștinii ortodocși primesc, la Dumnezeiasca Liturghie, atât Cuvântul scripturistic, cât și Trupul și Sângele euharistice ale lui Iisus Hristos, Cel răstignit și înviat. Dar pe lângă Cuvântul și Trupul Domnului, noi primim și Fața blândă și luminoasă, plină de har a Persoanei Lui divino-umane. Așa cum ne învață marele nostru teolog, părintele Dumitru Stăniloae, Mântuitorul Hristos vrea să comunice permanent oamenilor nu doar cuvântul Său, ci și „Fața Sa, în Care se cuprind concentrat toate cuvintele Sale” și care „comunică nu numai înțelesuri, ci și putere, și viață. Credincioșii vor să aibă cu ei până la sfârșitul veacurilor nu numai cuvântul lui Hristos, ci și Fața Lui umană și, prin ea, „Fața” Dumnezeirii (...). Căci, fără Fața Lui, în care e concentrată toată intimitatea și căldura față de oameni, cuvântul ar fi distant și teoretic” [Sfântul Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, EIBMBOR, București, 1998, p. 45]. Icoana Mântuitorului Hristos este confirmarea făgăduinței Lui: „Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor” (Matei 28, 20), iar Duminică, Hristos Cel înviat ne întâmpină în Taina Bisericii prin icoana Învierii Sale, așa cum a întâmpinat în Ziua Învierii Sale pe femeile mironosițe și le-a zis: „Bucurați-vă! (...) Nu vă temeți” (Matei 28, 9-10).

Icoana ni se descoperă printr-un limbaj spiritual propriu din două domenii: istoric și teologic, fiind lipsită de cea mai

mică formă de agresiune. Limbajul istoric al icoanei ne amintește de evenimentele sfinte din istoria mântuirii și ne îndreaptă spre Împărăția Cerurilor, oferindu-ne posibilitatea de a vedea spiritual cele ce nu se pot vedea și percepe prin simțuri. Prin icoana sfântă se descoperă Dumnezeu în inima noastră, prin simțul vederii, după cum spune Sf. Ioan Damaschin: „Ceea ce este cuvântul pentru auz, aceea este icoana pentru văz, căci cu ajutorul minții ne unim cu icoana” [Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, Craiova, 1987, p. 59-60]. Așadar, Evanghelia și icoana nu pot fi despărțite una de cealaltă.

Icoana ne vorbește, de asemenea, tainic-teologic și ne cheamă la rugăciune, la unirea minții cu cele cerești, devenind, prin sfințire, „locul unei prezențe harice”, făcând legătura între noi și persoana sfântă zugrăvită pe ea, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, care zice: „...noi privim ca într-o oglindă cu fața descoperită slava Domnului...” (II Cor 3, 18). Într-o icoană și cel zugrăvit pe ea există o legătură harică primită prin sfințirea ei, adică o apropiere nemijlocită de Hristos și de Sfinții Lui, făcând-o astfel vrednică de cinstire, după cum ne învață Sfinții Părinți ai Bisericii: „Dacă nu te închini icoanei – spune același Sf. Ioan Damaschin –, nu te închini nici Fiului lui Dumnezeu, Care este icoană vie a nevăzutului Dumnezeu și chip cu totul asemenea. Mă închin icoanei lui Hristos, ca unul ce este Dumnezeu întrupat, icoanei Născătoarei de Dumnezeu, Stăpâna tuturor, ca una ce este Maica Fiului lui Dumnezeu, icoanei sfinților, ca unii ce sunt prietenii lui Dumnezeu (...); mă închin icoanei acelora care au trăit călcând pe urmele Lui, zugrăvesc biruințele și pătirile lor, pentru că prin ele mă sfințesc și mă aprind de râvna de a le imita. Căci cinstea adusă icoanei se îndreaptă către cel înfățișat în icoană” [Sf. Ioan Damaschin, *Cultul Sfințelor icoane*, trad. de D. Fecioru, București, 1937, p. 19].

c) Cinstirea sfințelor icoane

Sfintele icoane fac parte din obiectivele secundare ale cultului relativ, de venerare, de cinstire, acordat sfinților, deosebit de cultul absolut, de adorare, adus numai lui Dumnezeu. Și cultul relativ se finalizează prin cinstirea lui Dumnezeu, unica sursă a sfințeniei, Care este „minunat întru sfinții Săi”. Cinstirea icoanei nu se adresează materiei din care este alcătuită, ci se îndreaptă spre Persoanele divine zugrăvite. Reprezentările iconografice nu sunt „chipuri cioplite”, interzise de poruncile date lui Moise, ci au ca temei cel mai important eveniment din istoria mântuirii, Întruparea – luarea trupului omenesc de către Fiul lui Dumnezeu din Sfânta Fecioară Maria. Dacă Dumnezeu nu ar fi luat trup omenesc, reprezentarea Sa nu ar fi putut depăși imaginile simbolice. Lângă icoanele Persoanelor Sfinte Treimi și ale sfinților se adaugă și scenele biblice, care ne redau evenimen-

tele și minunile din viața Mântuitorului, alcătuiind în pictura bisericilor o adevărată „Sfântă Scriptură în imagini”, prin care ne integrăm în misterul liturgic. Icoana este o „fereastră spre cer”, o reprezentare perceptibilă a divinului, cerută de însăși dihotomia ființei umane, alcătuită din trup și suflet.

Icoana sfințită nu este o simplă imagine sacră, ci „locul unei prezențe harice”, un loc în care „Hristos se află prezent în chip haric... este locul unei apariții, al unei prezențe tainice a lui Hristos, a Sfinte Fecioare sau a celorlalți sfinți”, prin care se face legătura, în rugăciune, între credincios și persoana divină căreia îi este adresată rugăciunea [Ibidem, p. 23].

O icoană sfințită devine, la rândul ei, sfințitoare și făcătoare de minuni, în funcție de credința celor care o cinstesc și se închină Mântuitorului, Maicii Domnului sau sfinților. Un exemplu concret despre modul cum trebuie privită, admirată și cinstită icoana ni-l oferă următoarea întâmplare:

În fața unei icoane făcătoare de minuni dintr-o biserică, mulți credincioși se închină Maicii Domnului și se foloseau în chip minunat prin credința lor. Au venit, însă, în mod special pentru studierea acestui adevărat fenomen și trei cercetători. Primul, cercetând icoana, zice: *Icoana aceasta n-are nicio valoare istorică*, pentru că este veche! Cel de al doilea, după o studiere amănunțită, exclamă și el: *Dar n-are nici o valoare artistică și nici nu este pictată de un mare artist!* Iar cel de al treilea se întreabă mirat: *Cum poate să fie aceasta făcătoare de minuni?* În mod providențial, la această conversație între specialiști a asistat un copilăș cu inima curată, care le-a răspuns printr-un îndemn: *Priviți-o în genunchi!* Au încercat cu toții acest îndemn și și-au călcat orgoliul propriu și au îngenunchiat în fața icoanei făcătoare de minuni și minunea s-a produs și cu ei, o admirau în lacrimi. Cinstirea în smerenie le-a deschis inimile, i-a vindecat de îndoială și i-a umplut de credință.

O icoană are o astfel de valoare spirituală numai dacă este introdusă în uzul liturgic, în sfânta biserică sau în casa credinciosului. Numai astfel ea devine făcătoare de minuni, prin rugăciune și cinstire. Păstrată doar ca un obiect de artă, icoana nu va avea alt rol decât cel decorativ. Prin rostul ei religios, icoana trebuie cinstită prin închinare, proșternere prin metanie și prin sărutare, toate aceste acte de cult aducându-se persoanei zugrăvite, nu materiei pe care s-a transpus imaginea sfântă. În fața icoanei, ca în fața persoanei sfinte, se fac închinăciuni sau metanii și apoi se sărută cu multă cuviință. Întreita închinare, în cinstea Sfintei Treimi, este actul pregătoritor întâlnirii noastre cu Hristos și sfinții Săi în rugăciune. Îndoirea genunchilor și aplecarea capului până la pământ, prin metanie, exprimă smerenia și evlavia, supunerea și apartenența noastră lui Dumnezeu, ceea ce duce la „tăierea voci” și a orgoliului nostru în fața divinului. Sărutarea icoanei, îmbrățișarea ei, este semnul sfânt al iubirii noastre ca răspuns la nemărginita iubire dumnezeiască, care ni se transmite prin intermediul imaginii sfinte; este redescoperirea și refacerea sensului spiritual al acestui act sfânt, întinat mai întâi de sărutul trădător al lui Iuda, dar și de vulgaritatea și necurăția poftelor lumești, cărora li se aduce astăzi un adevărat cult. Fiorul atingerii de lucrurile sfinte și sfințitoare, în momentele de comuniune cu Dumnezeu prin rugăciune, impune sufletului nostru buna cuviință și echilibru în sărutarea icoanei, ferindu-ne de bigotismul bolnăvicios, care degenerază în repetarea exagerată a actului de cinstire.

În interiorul bisericii, în cadrul cultului divin, icoanele sunt cinstite și prin căderea lor cu mireasma de tămâie, ca o jertfă spirituală pe care credincioșii o aduc lui Dumnezeu și Sfinților. Închinarea la icoane se face la intrarea și la ieșirea din locașul cel sfânt al bisericii, evitându-se perturbarea sfințelor slujbe, mai ales a Sfintei Liturghii. În casa sa, credinciosul se închină și sărută sfânta icoană atunci când își face rugăciunea sa particulară în fața lui Hristos, a Maicii Preacurate sau a Sfinților mijlocitori. Pentru a li se oferi cinstea cuvenită și în casele noastre, icoanele trebuie așezate pe un perete separat de celelalte tablouri.

Praznicul cel mare al Duminicii de astăzi, care împărtășește sufletelor noastre aleasa bucurie duhovnicească a biruinței Ortodoxiei și a trăirii în adevărul credinței, să fie pentru noi toți un prilej binecuvântat de înnoire sufletească, de întărire a credinței, a nădejdi și a dragostei față de Dumnezeu și față de semenii.

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Miercuri, 1 februarie. Înaltpreasfinția Sa a avut program de audiențe și lucrări de birou. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 2 februarie – *Praznicul Întâmpinării Domnului.* A săvârșit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Sibiu. În cadrul Sfintei Liturghii, l-a hirotonit întru diacon pe teologul Petru Timiș. La sfârșitul slujbei, Înaltpreasfinția Sa a făcut oficiile de instalare în parohie a părintelui Călin Sămărghișan. I-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe pr. Vasile Dariciuc și pe noul slujitor al bisericii, pr. Călin Sămărghișan. De asemenea, a oferit distincția „Crucea șaguniană pentru clerici” pr. Vasile Chindriș de la parohia Bogdan Vodă, jud. Maramureș.

Vineri, 3 februarie. A examinat la Teologie Liturgică masteranzii anului I de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.

Duminică, 5 februarie. A săvârșit Sf. Liturghie și a adresat un cuvânt de învățătură credincioșilor prezenți la biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din localitatea Rod, protopopiatul Săliște.

Luni, 6 februarie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Martți, 7 februarie. A avut program de lucru la cabinet.

Miercuri, 8 februarie. A participat la București, la ședința anuală de lucru a Adunării Naționale Bisericești.

Joi, 9 februarie. A participat la ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Vineri, 10 februarie. A participat la ședința de lucru a membrilor Academiei Române.

Sâmbătă, 11 februarie. A participat la Catedrala mitropolitană, la slujba Vecerniei, la care au fost prezenți sute de credincioși, membri ai Oastei Domnului, cu ocazia împlinirii a șaptezeci și nouă de ani de la trecerea la cele veșnice a părintelui Iosif Trifa, întemeietorul mișcării. Cu această ocazie, a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Duminică, 12 februarie. Înaltpreasfinția Sa a slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” și „Buna Vestire” din Brașov. La sfârșit, l-a hirotesit întru *iconom* pe parohul bisericii, pr. Marius Gheorghe Aldea.

Luni, 13 februarie. A avut program de audiențe. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Martți, 14 februarie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”.

Miercuri, 15 februarie. A participat la Sfânta Liturghie, oficiată la Capela Facultății de Teologie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 17 februarie. A oficiat la Capela Mitropolitană slujba de hirotesie întru duhovnic a următorilor preoți nou hirotoniți: pr. Aurelian Ciobotaru de la parohia Ohaba, protopopiatul Făgăraș I; pr. Ilincăi Constantin Eugen de la parohia Nou, protopopiatul Sibiu; pr. Constantin Nicolae Oprișiu de la parohia Vale, protopopiatul Săliște. La sfârșit le-a adresat un cuvânt de învățătură.

Duminică, 19 februarie. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sfântul Ierarh Nicolae” din localitatea Rupea, jud. Brașov. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La sfârșit, Înaltpreasfinția Sa l-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe P.C. preot paroh Nicolae Moga, iar principalilor ctitori și binefăcători le-a acordat acte de cinstire.

Luni, 20 februarie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Martți, 21 februarie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Miercuri, 22 februarie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Vineri, 24 februarie. A avut program de lucru la cabinet.

Sâmbătă, 25 februarie. Înaltpreasfinția Sa a participat la Muzeul Brukenthal din Sibiu, la deschiderea programului „Bicentenar Brukenthal 2017”, prilejuit de împlinirea a 200 de ani de la inaugurarea muzeului. A adresat celor prezenți mesajul de binecuvântare din partea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

Duminică, 26 februarie. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din Brașov. În cadrul Sfintei Liturghii, l-a hirotonit diacon pe teologul Daniel Ilie Colceriu.

Luni, 27 februarie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. În aceeași zi, s-a întâlnit cu doamna Astrid Fodor, primarul municipiului Sibiu, și cu doamna Daniela Câmpăan, președintele Consiliului Județean Sibiu.

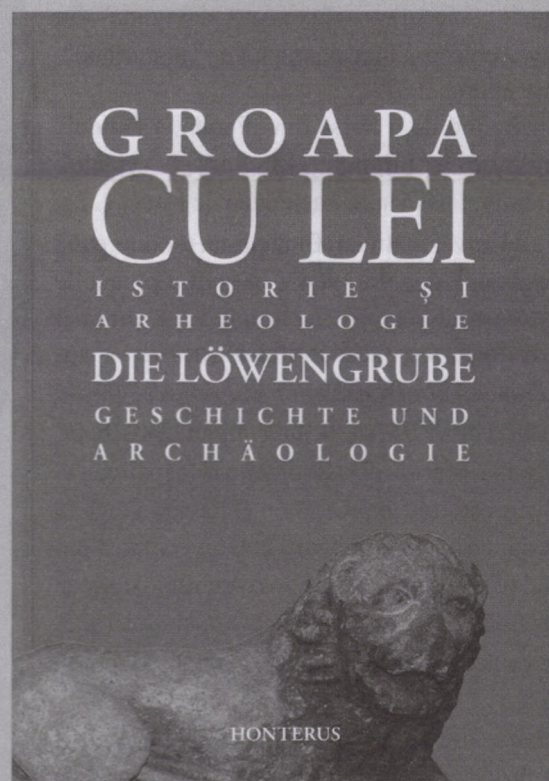
Martți, 28 februarie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Am primit de la Acad. Alexandru Surdu, apropiat colaborator al nostru și șagunist de nădejde, ultima sa apariție editorială, intitulată: *La porțile Împărăției*, apărută sub egida Editurii Contemporanul din București. Lucrarea cuprinde studii de filosofie și logică ale distinsului academician, precum și câteva meditații. În aceste studii autorul pornește de la observarea unor realități cotidiene sau observarea unor aspecte cu care a intrat în contact prin peregrinările sale prin țară. Recomandăm această lucrare pentru momente de liniște și dorință de regăsire, dar în același timp și pentru momentele în care dorim să avem și o perspectivă mai adâncă asupra realităților cotidiene, demers în care ne sprijină autorul prin scrierea sa.

De la Cluj am primit volumul ÎPS Andrei Andreicuț, *Mai aproape de Hristos*, apărut la Editura Renașterea. Volumul cuprinde materialele publicate sau scrise la Cluj în cei cinci ani de arhipăstorire pe scaunul vlădicesc de aici. În mare parte, volumul reunește editorialele cu care ierarhul ne-a obișnuit pe prima pagină a *Renașterii*, în care sunt abordate întotdeauna aspecte de actualitate și de interes pentru Biserica și/sau societate de la momentul apariției. Așadar, lucrarea este și o radiografie din perspectiva abordărilor și a evoluției diferitelor teme din societatea românească din ultimii cinci ani de zile.

La Editura Honterus din Sibiu a apărut volumul bilingv, coordonat de Petre Beșliu Munteanu, *Groapa cu lei. Istorie și arheologie*. Lucrarea ne-a fost dăruită de coordonator și ne-am aplecat cu interes asupra lecturării ei, mai ales că oferă mărturii despre un edificiu pe care nu îl mai putem admira azi, dar care era reprezentativ pentru epocă. Reprezentativitatea se referă atât la aspectele arhitecturale și influențele sesizate față de această parte din Apusul Europei, precum și cu privire la îndeletnicirile proprietarilor acestui edificiu și la statutul lor social. Asemenea abordări editoriale sunt binevenite în contextul orașelor vechi care iată că la fiecare săpătură arheologică ne mai descoperă câte un aspect necunoscut și îngropat până atunci. Îl felicităm pe autor, care este apropiat de Biserica noastră, dedicându-și o bună parte din activitate descoperirii patrimoniului Bisericii Azilului din Sibiu, biserică de a cărei frumusețe și istorie ne putem bucura azi și datorită activității arheologice a domnului Petre Beșliu Munteanu.

Mitropolitul Laurențiu

TEOLOGI ORTODOCȘI ÎN ÎNCHISORILE COMUNISTE

**Pr. Academician
MIRCEA PĂCURARIU**

Un alt „universitar” și militant pentru drepturile românești, care a cunoscut calvarul cunoscutei închisori de la Sighet în anii 1950-1955, a fost Ioan Lupaș, în tinerețe fost profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, iar după 1919 profesor la noua Universitate românească din Cluj.

Ioan Lupaș era fiu al comunei Săliște din „Mărginimea” Sibiului, născut la 9 august 1880. A învățat carte la școala confesională din Săliște, apoi la Gimnaziul de stat din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr”). Un conflict cu profesorul șovin Tompa Árpád, pe când era în ultima clasă, l-a determinat ca împreună cu prietenul său Octavian Goga și cu alți colegi, să se transfere la Gimnaziul (Liceul) ortodox „Andrei Șaguna” din Brașov. Acolo și-a luat examenul de „maturitate”, în iunie 1900.

Beneficiind de o bursă din „Fundatia Gojdu”, administrată de Mitropolia Ortodoxă a Ardealului, și-a îndreptat pașii spre Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Budapesta, tot împreună cu Octavian Goga. În 1904 a obținut diploma de licență în Istorie și Latină, iar în anul 1905 a obținut titlul de doctor cu o teză intitulată *Biserica Ortodoxă Română din Transilvania și unirea religioasă din secolul al XVIII-lea*. În anul universitar 1904/5 cu o bursă oferită de „Societatea Transilvană” din București, tot împreună cu Octavian Goga, a urmat cursuri de specializare la Universitatea din Berlin, audiind între alții și pe renumitul istoric și teolog Adolf Harnack. În primăvara anului 1905, însoțit de același coleg, a făcut o călătorie de studii în Italia.

Reîntors între ai săi, la 1 septembrie 1905 a fost numit profesor de istorie și istorie bisericească la Institutul teologic-pedagogic „Andreian” din Sibiu, odată cu proaspătul doctor al Facultății de Teologie din Cernăuți, Nicolae Bălan, viitorul Mitropolit al Ardealului. Pentru că nu avea și o pregătire teologică, i s-a cerut să facă și studii de teologie în același institut „pe cale particulară”, terminate în 1908.

Profesorul Ioan Lupaș s-a implicat încă de atunci în toate problemele naționale și culturale ale românilor transilvăneni. De pildă, în 1907 a publicat în ziarul „Țara noastră”, condus de Octavian Goga, un articol intitulat *Toate plugurile umblă*, legat de marea răscoală a țărănimii din România aceluși an, înfierând pe marii proprietari români, dar și pe cei maghiari. Autoritățile maghiare i-au intentat un „proces de presă” la „Curtea de Jurați” din Cluj, care l-a condamnat la o amendă de două sute de coroane, dar și la o detenție de trei luni în închisoarea de la Seghedin. În timpul celor trei luni de detenție (august-octombrie 1908), Ioan Lupaș a redactat acolo o parte din marea sa monografie *Mitropolitul Andrei Șaguna* publicată la Tipografia Arhiepiscopiei din Sibiu în 1909 și premiată de către Academia Română în anul 1910.

Prof. Dr. Ioan Lupaș (1880-1967)

Din nefericire, în toamna anului 1909 la solicitarea ministrului șovin al Cultelor și Instrucțiunii Apponyi Albert, Ioan Lupaș a fost nevoit să renunțe la catedra sa. În această situație, Mitropolitul Ioan Meșianu l-a hirotonit preot și l-a numit paroh, dar și „administrator” protopopesec la Săliște; în 1910, a fost ales, în unanimitate, protopop al Săliștei, având și îndatorirea de „inspector” al școlilor confesionale din acest protopopiat.

În cei zece ani de slujire la Săliște, Ioan Lupaș și-a continuat cercetările istorice, publicând numeroase lucrări, fie în volum, fie în revistele timpului: o nouă ediție din monografia *Andrei Șaguna* (1911), *Viața Anastasiei Șaguna*, *Misiunea episcopilor Gherasim Adamovici și Ioan Bob la Curtea imperială din Viena*, *Episcopul Vasile Moga și profesorul Gheorghe Lazăr*, *Istoria bisericească a românilor ardeleni* etc. Toate aceste cercetări au dus la alegerea sa ca membru corespondent (1914), apoi ca membru titular (1916) al Academiei Române. Din nefericire, după ce România a declarat război Austro-Ungariei, protopopul Ioan Lupaș a fost arestat și deportat în județul Șopron, în Vestul Ungariei împreună cu zeci de alți preoți ardeleni. După două luni, la intervenția Mitropolitului Vasile Mangra, i s-a fixat domiciliul obligatoriu în Budapesta. S-a reîntors la păstoriții săi abia în preajma sărbătorii Bunei Vestiri din anul 1917.

Spre sfârșitul anului următor s-a numărat printre cei care au contribuit la pregătirea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia de la 1 Decembrie 1918, fiind delegat oficial la această Adunare. Atunci a fost ales membru în

„Marele Sfat al Națiunii Române” și secretar general al „Resortului Culte și Instrucțiune” din Consiliul Dirigent, cu sediul la Sibiu. În 1919 a fost ales deputat al Săliștei în primul Parlament al României întregite, fiind apoi ales și în alte legislaturi. Un timp a îndeplinit funcția de ministru al Sănătății și Ocrotirilor Sociale în Guvernul condus de generalul Alexandru Averescu (martie 1926-iunie 1927), mai târziu ministru al Cultelor și Artelor în Guvernul condus de prietenul său Octavian Goga (decembrie 1937-februarie 1938).

În toamna anului 1919, Ioan Lupaș a părăsit Săliștea, fiind numit profesor de Istoria modernă a românilor și Istoria Transilvaniei, la noua Universitate românească din Cluj, unde a activat până în anul 1946. În această nouă perioadă a vieții lui, profesorul Ioan Lupaș a creat la Cluj o adevărată „școală istorică transilvană”, formând numeroși istorici de marcă, dar a publicat el însuși zeci de alte lucrări. Între altele, consemnăm monografiile închinatelor unor mari personalități ale vieții românești (*Ioan Piuariu-Molnar*, *Emanuel Gojdu*, *Andrei Mureșanu* etc.), noi monografii consacrate lui *Andrei Șaguna*, un *Manual de Istoria românilor pentru liceu* (15 ediții), un *Manual de Istoria Bisericii Române* (8 ediții), *Istoria unirii românilor*, o sinteză de *Istoria Transilvaniei*, publicată în anii celui de-al Doilea Război Mondial. O parte din cercetările sale au fost strânse în cinci volume sub titlul *Studii, conferințe și comunicări istorice*.

Notăm că și în perioada clujeană a activității lui s-a implicat și în viața Bisericii, mai ales în timpul discuțiilor pentru unificarea și organizarea Bisericii Ortodoxe din România întregită. A fost membru al delegației Bisericii noastre la Congresul ecumenic de la Stockholm din august 1925, membru în Adunarea eparhială a Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului, dar și în Congresul Național Bisericesc din București.

Ca și mulți oameni politici și oameni de cultură ai perioadei interbelice, Ioan Lupaș a avut partea sa de suferință în timpul dictaturii comuniste. În 1948 a fost exclus din Academia Română, alături de alți peste o sută de membri titulari, corespondenți și onorari ai înaltului for cultural al țării. Iar din mai 1950 până în iulie 1955 a fost închis la Sighet, unde se găseau, alături de foști oameni politici, și oameni de cultură (între alții istoricii Gheorghe Brătianu, Silviu Dragomir, Constantin C. Giurescu, Ion Nistor, Ștefan Meteș ș.a.). Fusese închis de unguri la Seghedin în 1907, deportat în județul Șopron și apoi la Budapesta în 1916-1917, iar acum era închis de ai săi pentru că militase pentru unire, pentru apărarea drepturilor românești asupra Transilvaniei și pentru că a reînviat trecutul de suferințe și de glorie al neamului său.

Profesorul Ioan Lupaș și-a petrecut ultimii ani ai vieții la Sibiu, apoi la București. Acolo și-a încheiat firul vieții la 3 iulie 1967, fiind îngropat în cimitirul Mănăstirii Cernica.

Acesta a fost preotul și profesorul Ioan Lupaș, personalitate remarcabilă a culturii românești, dar și un pătimitor în închisorile comuniste. I-am închinat aceste pagini ca un modest omagiu la împlinirea a cincizeci de ani de la trecerea sa la cele veșnice.

Membri Asociațiunii Astra – Membri Academiei Române (I)

Asocierea elitelor culturale în scopul afirmării și recunoașterii valorilor autentice ale științei și culturii a condus la crearea instituțiilor academice în Europa și pe celelalte continente. În țara noastră, asemenea inițiative au avut loc în secolele XVII-XVIII, iar la jumătatea secolului al XIX-lea, după două încercări nereușite (1860, 1864), s-a înființat, în 1866, SOCIETATEA LITERARĂ ROMÂNĂ ce a devenit, în 1867, SOCIETATEA ACADEMICĂ, în 1879, ACADEMIA ROMÂNĂ. Înaltul for de știință și cultură a avut și are menirea de a consacra valorile autentice și de a evidenția anvergura elitei intelectuale a membrilor săi – titulari, corespondenți, de onoare, români și străini, protectori –, care i-au creat și îi creează prestigiul în țară și în lume.

Dicționarul *Membrii Academiei Române. 1866-2016*, realizat de Dorina Rusu, consemnează 1703 membri între care 563 sunt străini, iar 46 sunt laureați ai Premiului Nobel, trei sunt de origine română: George-Emil Palade, Ștefan Walter Hell, Ellie Wiesel. Prestigioasa instituție academică românească a fost reprezentată și condusă de 37 de președinți, primul a fost omul de cultură Ion Heliade-Rădulescu, actualul președinte este omul de știință Ionel-Valentin Vlad. Protectorii instituției academice au fost: regii din dinastia Hohenzollern – Carol I, Ferdinand I, Carol al II-lea, Mihai –, iar ca președinți de onoare i-a avut pe regii României, C.I. Parhon și Nicolae Ceaușescu.

Activitatea emblematică instituției academice se desfășoară în cadrul celor 14 secții, una dintre acestea este Secția Filosofie-Teologie-Psihologie-Pedagogie, condusă de Alexandru Surdu, vicepreședinte al Academiei, și în cadrul filialelor, instituțiilor de cercetare, fundațiilor. Creațiile originale sunt recunoscute, consacrate prin 70 de premii acordate anual.

Anul trecut s-au împlinit 150 de ani de la înființarea Academiei Române, eveniment omagiat și de Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, înființată în urmă cu 155 de ani, în 1861 la Sibiu, avându-l drept ctitor și prim-președinte pe Mitropolitul Andrei Șaguna, canonizat în 2011. Relațiile dintre cele două instituții au fost și sunt deosebite.

Cunoscute fiind performanțele de excepție ale ASOCIAȚIUNII TRANSILVANE (reviste și colecții de cărți, Enciclopedia Română, biblioteci, muzee, școli de fete, școli țărănești, asociații sportive, teatre, conservatoare, activități variate de emancipare culturală a poporului român pentru conștientizarea identității sale naționale), au fost invitați membri marcanți pentru a pune umărul la crearea instituției academice din capitala țării. Ei au contribuit, alături de intelectuali de prestigiu din București și din alte regiuni ale țării, la înființarea înaltului for de știință și cultură ca membri fondatori, la întocmirea statutelor, la propunerea siglei – imaginea zeiței înțelepciunii Minerva la organizarea secțiilor, la realizarea programelor de cercetare, la conducerea Societății Literare Române / Societății Academice / Academiei Române ca președinți, vicepreședinți, secretari generali, președinți ai secțiilor.

În cartea publicată în 2013 de semnătura acestui articol – *Asociațiunea ASTRA și Academia Română* – am identificat 155 membri ASTRA deveniți, de-a lungul timpului, membri ai Academiei Române. Este absolut remarcabil faptul că 14 membri ASTRA (din 24) sunt membri fondatori, 55 (din 463) sunt membri titulari, 37 (din 381) sunt membri corespondenți, 49 (din 203) sunt membri de onoare, români și străini. Recent, au primit titluri academice: Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, Membru Titular, IPS Laurențiu, Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, Membru de Onoare. Au primit doar premii academice, în timp, 17 autori, membri ASTRA.

Demn de amintit este faptul că regii României: Ferdinand, Carol al II-lea, Mihai, au fost membri de onoare și protectori ai ASTREI și ai Academiei Române, faptul că înalți prelați ai Bisericii (18) sunt membri ASTRA și membri ai Academiei Române: Andrei Șaguna, Zaharia Boiu, Nicolae Popea, Ilarion Pușcariu, Elie Miron Cristea, Nicolae Bălan, Nicolae Colan, Iuliu Hossu, Lucian Mureșan, Alexandru Todea, Dumitru Stăniloae, Antonie Plămădeală, IPS Laurențiu Streza ș.a. Îi vom evoca prin medalioanele ce vor urma.

Ne vom aminti, prin scurte medalioane, și de mari oameni de cultură aștrști și membri ai Academiei: George Barițiu, Timotei Cipariu, A.T. Laurian, Ioan Popescu, Ioan Cavaler de Pușcariu, Andrei Bărseanu, Octavian Goga, Onisifor Ghibu, Sextil Pușcariu, Vasile Stroescu, Vasile Goldiș, Gheorghe Dima, Carol Davila, Elena Văcărescu, Aurel Vlaicu, Iuliu Moldovan, Iuliu Hațieganu, Ștefan Ciobanu ș.a. Dintre străini îi amintim pe: Jan Urban Jarnic, Emile Picot, Weigand Gustav, Meyer W. Lübke, Jan Metodi Zavoral, Robert W. Seton Watson.

Exemplificăm, spre amintire, cu profunde sentimente de respect și admirație, prin scurte medalioane, 60 dintre cele 155 personalități marcante ale ASTREI și membri ai Academiei Române.

GEORGE BARIȚIU

(1812, Jucul de Jos, Cluj – 1893, Sibiu).

Istoric, publicist, îndrumător cultural. Fondatorul presei românești. A întemeiat și a condus reviste: *Foaie Săptămânală*, *Foaie pentru Minte*, *Inimă și Literatură*, *Gazeta de Transilvania*, *Observator*. Inspirat, Ioan Lupaș l-a supranumit „Nestorul presei românești”. Articolele sale din presă au teme variate: istorie, literatură, artă, etnografie, economie, drept, educație și învățământ, tehnică. A publicat dicționare, poezii, piese de teatru, studii pe diferite teme, a pus în evidență documente istorice – *Părți alese din istoria Transilvaniei pe 200 de ani*.

ASTRA. Semnatar al Petiției. Fondator, autor al unei serii de statute, al programului „Propusețiuni”. A fost secretar I (1861-1887), președinte al Secțiunii de Istorie, al cincilea președinte (1888-1893). A redactat revista *Transilvania* (1868-1889).

ACADEMIA ROMÂNĂ. A lucrat la statutele Academiei, a inițiat organizarea secțiilor, a propus sigla – imaginea zeiței Minerva –, s-a implicat în cercetarea științifică. A fost: Membru Fondator al Societății Literare (1866), vicepreședinte al Societății Academice (1876-1879) și al Academiei Române (1887-1888), președinte al Secției de Istorie (1867-1879, 1879-1885), președinte al Academiei (1893).

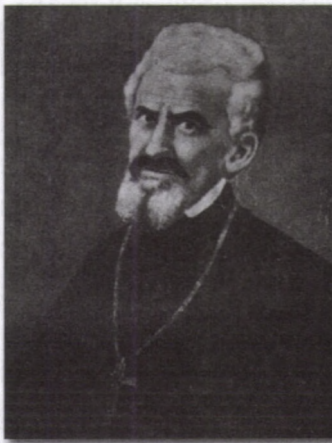
TIMOTEI CIPARIU
(1805, Pănade, Alba – 1887, Blaj).

Teolog, savant-filolog, lingvist, istoric, iluminist. Poliglot, a deținut cea mai mare bibliotecă din Transilvania. Pionier al ziaristicii românești, a întemeiat primul ziar cu litere latine – *Organul Luminării* –, a editat *Învățătorul Poporului*, prima revistă de filologie – *Arhivă pentru Filologie și Istorie*. A fost unul dintre autorii programului prezentat la Adunarea de la Blaj, 1848, unul dintre fondatorii Societății pentru Fond de Teatru Român. Are numeroase și valoroase lucrări publicate pe teme filologice, istorice, teologice.

ASTRA. Semnatar al Petiției. Fondator al ASTREI. A fost primul vicepreședinte 1861 (1861-1866), al patrulea președinte (1877), președinte al Secțiunii de Filologie.

ACADEMIA ROMÂNĂ. Membru Fondator al Societății Literare (1866), vicepreședinte al Societății Academice (1867-1872). A contribuit la realizarea statutelor. I s-a premiat lucrarea *Gramatica. Partea analitică* (prima premieră academică). A contribuit la stabilirea regulilor ortografice și gramaticale ale limbii române, a susținut mai multe dizertații.

Prof. Univ. Dr. Elena MACAVEI

Între criptograma evidențelor la Fredegisus din Tours și icoana ortodoxă ca mărturie vizuală (II)

În romanul său, *Ziduri vii*, care înmănușează perioada șederii sale la Paris, cu statut de doctorand la Sorbona, Alexandru Mironescu include un eseu intitulat *Criptograma evidențelor* [Camelia Suruianu, *Limitele cunoașterii științifice*, în „Tabor”, anul IX, nr. 8, august 2015, pp. 81-87; cf. Alexandru Mironescu, *Criptograma evidențelor*, în *Ziduri vii*, București, Editura R.A.I., 1996, p. 109], care are ca temă spiritul științific. Deliberat ne îndepărtăm de tema eseului, împrumutându-i în schimb titlul, din moment ce subiectul acestei contribuții este altul.

În primul rând, datorită faptului că o icoană nu este un scop în sine, nici un simplu obiect estetic, de admirat în clipe de răgaz, ci ea este un *simbol* ce ne conduce din lumea fizică și psihofizică în cea duhovnicească. Icoana este, în ultimă instanță, o *mărturie vizuală* a două realități, cea a harului și cea a naturii [Constantin Cavaros, *Iconografia ortodoxă*, traducere din limba engleză Paul Bălan, carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Iași, Editura Doxologia, 2016, *passim*].

În al doilea rând, ne continuăm incursiunea în opera lui Fredegisus (sau Fredegisius) din Tours, *Epistola de nihilo et tenebris* („Epistola despre nimic și tenebre”), pe tema *întunericului*, cel pomenit la Facere (*Și pământul era netocmit și gol. Întuneric era deasupra adâncului și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor* – Fc 1, 2). Cu Fredegisus suntem la începutul secolului al IX-lea la Curtea imperială a lui Carol cel Mare de la Aachen, unde o generație de savanți [...] aducea cultura literară înapoi pe continent dinspre Britannia [ei fiind] dispuși să organizeze o școală și o „renaștere” (cum a fost ea numită în primele ei exegeze recente) din care răsare textul lui Fredegisus, doar aparent atipic mizelor epocii sale [Alexander Baumgarten, *Fredegisus și nimicul cuvintelor*, în „România literară”, nr. 49, 2015, http://www.romlit.ro/fredegisus_i_nimicul_cuvintelor accesat 21.01.2017].

Meritul autorului *Epistolei* constă în transmiterea peste veacuri a paradigmei culturale palatine a secolului al IX-lea carolingian, când atenția către stil, către puritatea raționamentului, precum și eleganța unei exprimări lipsite de echivoc constituiau expresia unei bune educații religioase. La toate acestea se adăuga faptul că reflecția asupra limbajului era privită ca o sarcină a unei bune vieți creștine.

Interogația formulată în *Despre nimic și tenebre* privește *nimicul*, în sensul: este el ceva sau nu (*an nihil aliquid sit, an non*)? Învățătură anglo-saxonă afirmă, în concordanță cu știința timpului său, că orice nume semnifică ceva – om, piatră, lemn – prin urmare, pe baza respectivei logici, și *nimicul* trebuie să reprezinte ceva [Fridugisus of Tour, *On the Being of Nothing and Shadows*, translated by Vincent Spade, Bloomington, Indiana University, 1995, p. 2 (cap.: *On the Being of Nothing* 30)]. Recurgând la autoritatea Sfintei Scripturi, Fredegisus, pornește, cum spuneam, de la Facere: *Și pământul era netocmit și gol. Întuneric era deasupra adâncului și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor* (1, 2). Astfel, pentru Fredegisus, *nimicul* devine *materie primă*, în raport cu întreaga creație, iar dacă *nimicul* (*întunericul*) nu este *neant* (*adânc*), atunci cum explicăm citatul biblic de mai sus? Aici gânditorul palatin a operat cu două „elemente”. Primul este *întunericul exterior*, cel care dă fiori, dă frisoane, cu alte cuvinte, este *întunericul cel din afară*, unde este *plânsul și scrâșnirea dinților* (Matei 25, 30). Al doilea este *întunericul interior*, pe care ni-l relevă atât Evanghelia după Matei, *Luminătorul trupului este ochiul; de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat. Iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat. Deci, dacă lumina care e în tine este întuneric, dar întunericul cu cât mai mult!* (6, 22-23), cât și cea după Luca: *Luminătorul trupului este ochiul tău. Când ochiul tău este curat, atunci tot trupul tău e luminat; dar când ochiul tău e rău, atunci și trupul tău e întunecat. Iar seama deci ca lumina din tine să nu fie întuneric* (11, 34-35).

De reținut că acest metafizician al tenebrei, al *întunericului*, conturează o profundă reflecție metafizică, una care va fi primită foarte prost din cauza originalității sale la nivelul celui începutul de secol al IX-lea [Christian Trottmann, *Probleme de metafizică în Evul Mediu și Renaștere*, în Bogdan Tătaru-Cazaban, *Pluralitatea metafizicii medievale*, Iași, Polirom, 2005, pp. 325-346, la p. 332. Mai multe despre autor și opera sa cf.: Moritz Max Ahner, *Fredegis von Tours: ein Beitrag zur Geschichte der Philosophie im Mittelalter*, Leipzig, Brückner & Niemann, 1878, Paul Vincent Spade, *On the being of nothing and shadows*, Stillwater, Okla[homa], Clearing House, 1986, Franca D'Agostini, *Il nulla e le tenebre: la nascita filosofica dell'Europa*, Genova, 1998].

Constantin ITTU, cercetător științific

Vârstele de regresie

A vorbi despre vârstele de regresie nu pare tocmai confortabil, atât pentru cei care întrunesc peste 65 de ani, cât și pentru cei care o vor face. Din multe puncte de vedere, în acest stadiu de viață viitorul pământesc nu sună bine. **Trupul** se mișcă tot mai greu și își pierde din vigoare și elasticitate. Agilitatea corporală scăzută e însoțită de tulburări mai mult sau mai puțin evidente ale unor **acte psiho-cognitive**. Deși există diferențe de percepție între cei care locuiesc la oraș și cei care locuiesc la țară și care mai pot face câte ceva prin gospodăriile lor, **profesional** vorbind după pensionare oamenii își reconstruiesc încet încet programul de viață. Pe linie **socială** lucrurile se rigidizează tot mai mult, explicația constând în lărgirea câmpului experiențial al vieții care oferă atuuri de cunoaștere și practică indiscutabile. Cam acum apar discuțiile legate de „școala vieții”, care se pare că devansează chiar și cele mai novatoare și entuziaste idei ale celor mai tineri. Gradul de încredere în semeni se poate deteriora și el pentru simplul motiv că lungimea vieții a făcut posibile mai multe situații de frustrare interpersonală. Își fac apariția și regretele pentru ceea ce nu s-a făcut la timpul potrivit sau pentru ceea ce s-a făcut cumva și putea fi făcut altfel. Și peste toate acestea apar, mai ales, gânduri legate de soarta omului pe acest pământ și de ce va fi după... Problematika **sensului vieții** revine acum cu o altă încărcătură (ȘCHIOPU, Ursula și VERZA, Emil, *Psihologia vârstelor – ciclurile vieții*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981, pp. 277 ș.u., 287-288, 292 ș.u., 308 ș.u.).

Acum este timpul ca fiecare să constate adevărul principiilor și valorilor după care și-a coordonat viața. Oarecum, este un timp al judecății înainte de Judecată. Efectele asumării vieții la nivel atitudinal și comportamental se văd acum și se simt altfel în întregul organism decât atunci când erau doar teoretic anticipate și „predicate” de către alții. Când medicul recomandă regimuri de alimentație și viață austere, poate că omul înțelege altfel acum semnificația postului sau a unor noțiuni ascetice ca „înfrânare/desfrânare”. „De-ar ști omul ce-ar păți, dinainte s-ar păzi”. Și totuși omul știe... și cuvântul lui de apărare este „cârpă lepădată” înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Atitudinea fiului risipitor și întors la timp e una exemplară: „tată, am greșit la cer și înaintea ta”. El a reușit să depășească conflictul interior privitor la binele pe care îl voiește rațiunea și răul pe care îl pofteste inima. Aici intervine rolul pocăinței ca factor reconfortant pentru suflet.

Pentru vârstnic regretul pentru ceea ce ar fi putut să facă altfel în viață poate fi consumator de energie, care ar putea fi convertită în lucruri pozitive. Pocăința omului vârstnic are alt conținut factic față de pocăința tânărului. Tânărul își poate schimba atitudinea și comportamentul față de păcat sau virtute, pe când pentru omul în vârstă postul sau înfrânarea nu mai vizează aceleași comportamente din pricina regimului vieții biologice și a celui alimentar propus de medic. Atitudinea celui în vârstă este însă pasibilă de pocăință, iar comportamentul lui penitențial trebuie adaptat condițiilor psiho-somatice proprii.

Preotul duhovnic îi revine acum rolul echilibrator între nădejde și deznădejde în viața vârstnicului penitent. Penitentul acceptă sub îndrumarea atentă a duhovnicului ceea ce

nu mai poate face și nu mai poate schimba comportamental vorbind și, în același timp, oferă resursa interioară a atitudinii transformate față de trecut și față de viitor. El poate fi îndrumat spre diferite activități social-filantropice sau de voluntariat care, pe de-o parte, îi oferă ocazia ispășirii păcatelor și, pe de alta, îi dau posibilitatea utilizării sociale și interpersonale a resurselor sale valoroase. E vorba de o reconfigurare a canonului penitențial care dă un sens pozitiv potrivit cu disponibilitatea sufletească și trupească a persoanei. Virtutea nădejdi este repusă astfel la locul ei în viața omului și echilibrul emoțional al penitentului poate fi restabilit (GOLEMAN, Daniel, *Inteligența emoțională*, Editura Curtea Veche, București, 2008, p. 239).

S-ar putea ca anumiți oameni să se deplaseze mai greu și degenerescența specifică vârstei să se manifeste într-un ritm accentuat. Se pare că oamenii din zona rurală și cei care au folosit mai mult potențialul intelectual demonstrează o reziliență sporită la provocările vârstei. În schimb, cei care nu îndeplinesc aceste condiții de igienă atitudinală și comportamentală și cei care din motive temperamentale arată o propensiune mai largită spre anxietate, se mobilizează în condiții mai dificile. Ca o curiozitate, aerul și muntele spațiului transilvănean generează și întrețin mai bine resursele pentru a face față solicitărilor de la o vârstă înaintată.

Indiscutabil, persoanele pentru care înaintarea în vârstă aduce un spor de meditație tanatologică, „ruptă de nădejdea învierii”, iau mai mult în vedere partea goală a paharului

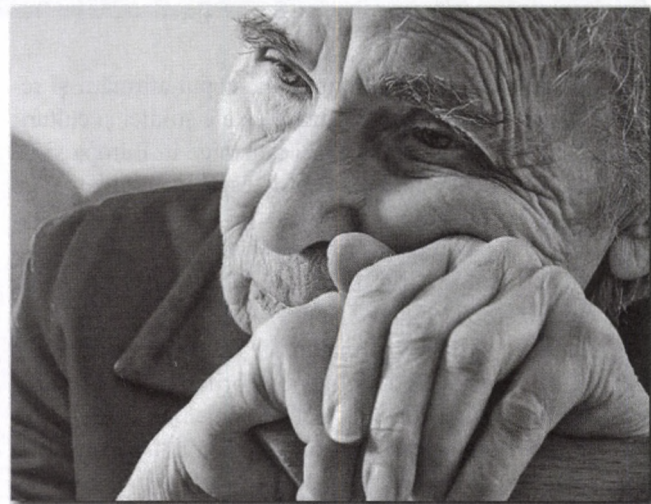
fără să se mai gândească la faptul că și acea parte a fost plină cândva. Unor astfel de oameni, greu motivabili, sau ale căror edificii existențiale s-au ridicat în speță pe „fundatie” de nisip și lemne uscate, le este foarte greu să lupte cu neputințele bătrâneții. Acum, ei pot face filosofia sintagmei: „bătrânețe, haine grele, ce n-ai da să scap de ele”. Aceștia poate că ar trebui mai repede căutați decât așteptați la scaunul Spovedaniei sau la Biserică, în general. Acum, mult apreciatul tact pastoral

și arta conversației inteligente constituie piatra cea din capul unghiului – sperăm că nu piatra de poticneală – necesară reedificării valorice și atitudinale a penitentului.

Conform Preasfințitului Macarie, Episcopul Europei de Nord, celor demotivați în fața suferințelor de tot felul – suferințe prezente sau așteptate la modul anxios – li se poate propune „o vizită la un spital la secțiile de Reanimare sau Oncologie, și acolo să privească: nu doar în saloane, la bolnavii care caută o speranță de viață pentru ziua de azi sau de mâine, ci și la familiile celor bolnavi, care așteaptă minuni de la medicii care le tratează rudele – și, mai presus de toate, așteaptă minuni de la Dumnezeu, prin Sfinții vindecători de boli” (Preasfințitul MACARIE, Episcopul Europei de Nord, *Să-L căutăm pe Dumnezeu, ca și Dumnezeu să ne caute pe noi*, în revista „Familia Ortodoxă”, nr. 8 (91), august 2016, p. 43).

Într-o astfel de atmosferă, cu siguranță că sunt toate șansele pentru trezirea atitudinii euharistice a recunoștinței pentru tot. Optimistii – iar optimismul merge mână în mână cu recunoștința – consideră că eșecurile, neputințele de un fel sau altul, se datorează unor situații schimbabile în ele însele prin efortul lor, în vreme ce pesimiștii se simt dezarmați total și pun totul pe seama unei dizabilități funciare. Pesimiștii gândesc doar în tonuri de alb și negru, și pentru ei dacă ceva nu este perfect, atunci nu este deloc. La rândul lor, optimismul și recunoștința se îmbrățișează cu altruismul care generează solidaritate, empatie și acțiune filantropică. Altfel spus, după o vorbă din literatura engleză, „niciodată să nu crezi că știi pentru cine bat clopotele; ele bat chiar pentru tine” (GOLEMAN, Daniel, *op. cit.*, pp. 128, 147). Și pentru conștiința ta.

SPOVEDANIA ALTFEL

În sfârșit, mai sunt și cei a căror anxietate atinge cote paroxistice în cazul unei boli incurabile. Pentru aceștia, intensitatea gândului la moarte poate fi cumulată cu: suferințe fizice majore, depresia și anxietatea foarte accentuată, incapacitatea bolnavului de a se suporta pe sine în situația de boală, conștiința degradării biologice, psihologice și sociale, conștiința inutilității vieții care a devenit o povară atât pentru bolnav, cât și pentru cei din jur.

După medicul psihiatru, Elizabeth Kubler Ross, bolnavii care știu că vor muri în curând trec prin cinci stadii:

- Negarea bolii incurabile este primul stadiu și are ca scop apărarea eului în fața anxietății.
- Apoi, conștientizând gravitatea bolii, omul se înfurie și dă vina pe anturajul familial, de exemplu, deplasându-și furia asupra celor din jur.
- Acum boala este acceptată, dar este minimalizată apropierea morții. Parcă se așteaptă la un miracol de la medic, de la un medicament anume.
- Își face acum apariția depresia, când vârstnicul bolnav își dă seama că nu mai e nimic de făcut.
- În cele din urmă, persoana se resemnează și se împacă, așa-zicând, cu soarta (BOCSA, Eva, *Psihologia vârstelor*, Editura Universității din Petroșani, pp. 75-76).

În asemenea condiții, preotul duhovnic este atent cu sensibilitățile penitentului și caută să identifice stadiul de raportare la boală în care se găsește penitentul. Am văzut că în primele stadii este vorba despre mecanisme de apărare ale eului în fața anxietății pe care iminența sfârșitului o generează. Negarea existenței bolii, deplasarea responsabilității pentru boală asupra altor persoane, raționalizarea, sunt astfel de mecanisme de apărare care în parte sunt conștiente, în parte sunt inconștiente; în parte sunt raționale, în parte sunt emoționale. Așadar, penitentul nu este conștient întru totul de folosirea acestor mecanisme de apărare și, ca atare, toate argumentele raționale și justificate ale duhovnicului nu ating decât o parte a problemei bolii. Cu alte cuvinte, toate aceste argumente pur raționale și conștiente pot să nu fie credibile pentru penitent.

Cunoscând aceste stadii, preotul nu va face confuzii legate de conversația spirituală cu penitentul. Nici nu-i va bombarda neuronii cu argumente irefutabile luate din Revelație sau chiar din practica vieții de zi cu zi, în timp ce, să zicem, penitentul este pur și simplu sub imperiul anxietății și își neagă propria boală. În egală măsură, nu cred că are rost ca preotul să insiste asupra legăturii cauzale directe între boala penitentului și felul în care acesta și-a desfășurat viața, dacă penitentul se află în stadiul deplasării responsabilității asupra altor persoane, fie ele din familie sau nu. Repet, nu e vorba de faptul că penitentul nu vrea să înțeleagă sau că „face pe prostul”, ci pur și simplu el este sub influența propriei lui lumi inconștiente, acea parte nevăzută a icebergului, și care ar face orice ca să supraviețuiască bolii și morții. Poate că aici este o altă dovadă că moartea nu este ceva firesc pentru om. Cu răbdare, cumpătate, empatie și știință, prin luminarea harului de sus, preotul va face față provocărilor pastorale legate de îndrumarea duhovnicească a vârstnicilor.

Pr. Dr. Ciprian Valentin BÎLBĂ

Misiunea Bisericii Ortodoxe și provocările sale interne (IV)

3. *Clericalismul excesiv și pasivismul laicilor* sunt două extreme care de foarte multe ori conduc la același efect: considerația că misiunea ar constitui apanajul unor „specialiști”, că a face misiune intră doar în slujirea clericilor, nu și a laicilor. Dar a primi Tainele de inițiere (Botez, Mirungere, Euharistie) înseamnă și confirmarea preoției universale a *tuturor* creștinilor! Pr. Alexander Schmemmann numea Mirungerea „hirotonia laicilor”, tocmai ca o confirmare a acestui fapt (Ruptura dintre slujirea clericilor și cea a laicilor este o plagă ce nu este specifică doar Bisericii Ortodoxe, nici doar acestui timp. A se vedea A. Rosmini 2007:39-58). Fiindcă despre acest flagel eclezial am vorbit în capitolele anterioare, ne rezumăm aici doar la a-l reaminti.

4. *Naționalismul*. Unitatea Bisericii este consfințită în Simbolul de credință niceo-constantinopolitan și, cu siguranță, niciun creștin nu ar putea tăgădui acest atribut, ce decurge din unitatea Capului Bisericii, Iisus Hristos. Cu toate acestea, încă de la întemeiere, Biserica a cunoscut o diversitate de erezii și schisme, fapt care în timp a degenerat, cea mai cunoscută fiind „Marea Schismă” din 1054, când Apusul și Răsăritul creștin s-au separat din cauze diverse: dogmatice, culturale, politice. Apoi, apariția Reformei în sânul creștinismului apusean i-a făcut pe unii cercetători să se întrebe: Oare ar fi posibilă o astfel de ruptură și în cadrul Ortodoxiei? Este o întrebare care, în general, nu i-a preocupat pe teologii ortodocși, dar acolo unde ea s-a pus, răspunsul a fost negativ (Vezi de exemplu Ph. LeMasters 2016:73: „Ortodoxia nu a avut, nici nu are nevoie de o Reformă, deoarece Biserica nu a dezvoltat tradiții contrare Scripturii” – ca în catolicism, n.n.).

Nu este însă mai puțin adevărat că există anumite forțe latente centrifuge, a căror apariție ține nu de cauze doctrinare, ci socio-politice și culturale. Referitor la acest aspect, pr. Alexander Schmemmann a arătat că, în mod paradoxal, perioada turcocrăției (instaurată după căderea Constantinopolului, în 1453) a coincis cu creșterea unui „naționalism pătimas” grec (A. Schmemmann 2016:347). Cu referire la „grecizarea” Bisericii slave (bulgară, sârbă) din sec. XIV-XVIII, el va aminti de sintagma lui Vladimir Soloviov, „provincialismul tradițiilor locale”, și va scrie: „Biserica Ortodoxă va intra în această nouă perioadă lipsită de unitate, urmare a acestor naționalisme, pierzându-și conștiința misiunii sale universale (s.n.). ... Devenind mai întâi răsăriteană, Ortodoxia a devenit acum și deplin națională” (*Ibid.* p. 348).

Problema survine nu datorită elementului național ca atare, întrucât etnicitatea constituie un dat de la Dumnezeu, ca și o realitate firească a societății (Vezi în acest sens raportarea „elenismului” la „românism”, pe care am dezvoltat-o în C.I. Toroczka 2013). Dar „patriotismul creștin,

amestecându-se cu naționalismul păgân” (A. Schmemmann 2016:349), a condus la plasarea elementului național deasupra celui religios, fapt evident în cazul eliberării țărilor ortodoxe din sud-estul Europei de sub jugul otoman (în urma revoluțiilor sârbești din 1804 și 1815, a revoluției grecești din 1821 și a războiului ruso-turc de la 1877). Concomitent are loc pătrunderea spiritului național de factură iluministă apuseană, subordonarea Bisericii față de stat sau unirea lor, ca și o creștere a naționalismelor răsăritene. S-a ajuns chiar ca, după întemeierea Regatului Greciei (1821), timp de douăzeci de ani, episcopii greci să fie în schismă cu Constantinopolul; aceleași motive naționaliste vor duce la o altă schismă, timp de șaizeci de ani, între Grecia și Bulgaria, iar astăzi le regăsim pe acestea la baza disputelor dintre Patriarhia Moscovei și Bisericele Ortodoxe din fostul spațiu sovietic (Ucraina, Moldova etc.). În fapt, căderea majorității statelor din estul Europei sub regimurile comuniste atee nu a însemnat o stopare, ci o înflorire a exacerbărilor naționaliste, cu continuarea efectelor negative din secolele precedente: „Vocea Bisericii era aproape neauzită în statele ortodoxe libere din secolele al XIX-lea și al XX-lea. Întreaga lor structură politică și statală, precum și întreaga lor cultură evita, cumva, Ortodoxia sau, în orice caz, nu se inspira din ea, iar Biserica, pentru toate garanțiile democratice primite, se găsea într-o onorantă captivitate a statului, fără a fi conștientă de ea. Stingerea monahismului; transformarea clerului în slujitori civili, iar a teologiei, într-un câmp practic profesional de cunoaștere a slujirii preoțești, sau chiar într-o specializare îngustă; decăderea slujbelor dumnezeiești, care deveniseră ori «piese de spectacol», ori interpretări din cărți de neînțeles; și, în final, «politizarea» stării de spirit a Bisericii – toate acestea erau rezultate caracteristice ale renașterii naționale, la care Biserica (Ortodoxă, n.n.), incidental, a contribuit cu forța sa spirituală” (A. Schmemmann 2016:360).

Ar fi o greșeală însă să fie blamat doar „elenismul”; la fel de nociv, este orice altă formă de mesianism, fie el și de nuanță ortodoxă, cum ar fi „slavofilismul”. Este motivul pentru care un sinod ținut la Constantinopol în anul 1872 condamna filelismul. Totuși, în Ortodoxie au fost și rămân încă treze ispitele naționaliste și cele utopic-mesianice. Divergențele între Constantinopol, „a doua Romă”, și Moscova, „a treia Romă”, au fost evidente și cu ocazia organizării Sinodului Panortodox ținut între 16 și 27 iunie 2016 la Creta, Grecia (O analiză pertinentă, la R. Preda, în ciclul publicat în *Dilema Veche*). Biserica Ortodoxă Rusă și „sateliții” ei – Bisericele Ortodoxe din Georgia și Bulgaria –, la care s-a adăugat Patriarhia Antiohiei, au refuzat să ia parte la lucrări (În fapt, această practică nu este nouă. Și cu ocazia primei Adunări Generale a Consiliului Mondial

al Bisericii, ținută la Amsterdam în anul 1948, Bisericele Ortodoxe din blocul socialist, la directivele Moscovei, au refuzat participarea. Singura participantă a fost Patriarhia Ecumenică. Atunci, ca și acum, motivele de ordin politic au fost și sunt mai mult decât evidente...).

Arhiepiscopul Yannoulatos a arătat că lucrarea misionară a Bisericii Ortodoxe în regiunile ne-creștine rămâne foarte limitată. Principala cauză a acestui fapt e constituită tocmai de slaba conștientizare a dimensiunii catolice și apostolice a Bisericii în detrimentul naționalismului excesiv al Bisericii locale. Este un sindrom care inhibă misiunea ortodoxă. Uităndu-se că nicio unitate socială nu poate trăi în izolare, Bisericele Ortodoxe fac misiune mai mult ca o excepție, și nu ca o regulă generală (Un exemplu: deși au fost făcute aproape simultan, misiunea protestantă în Coreea a ajuns la aproape 6 milioane de credincioși, în timp ce misiunea ortodoxă are doar cu puțin peste 2.000...). Dacă misiunea are ca scop principal unirea „necredincioșilor” cu Biserica – adică a celor care au devenit indiferenți sau ostili credinței, a celor care neagă, în teorie sau în practică, învățăturile și principiile credinței creștine –, atunci este nevoie din partea ortodocșilor nu de o atitudine de antipatie sau conflict, ci de un efort de a înțelege limba, problemele, rezervele, ispitele, îndoielile, păcatele și chiar ostilitatea lor. Toate aceste bariere pot fi în final depășite prin puterea adevărului, rugăciunii și dragostei (A. Yannoulatos 2010:210).

Iarăși, relevantă este o anumită mentalitate a unor Biserici Ortodoxe (majoritare) ce posedă un număr mare de credincioși. Acestea au impresia că activitatea misionară nu ține de responsabilitatea lor, ci ține doar de celelalte Biserici Ortodoxe, situate în anumite spații geografice (unde ortodocșii sunt minoritari). Anastasios Yannoulatos a respins această viziune îngustă, cerând ca toate Bisericele Ortodoxe să creeze un Comitet Pan-Ortodox pentru misiune; îndatoririle sale ar fi acelea de a cerceta, a planifica și a promova propuneri realiste pentru misiunea Ortodoxiei la scară mondială. De asemenea, au mai fost propuse și alte activități ce ar contribui la dezvoltarea unei conștiințe misionare la nivel pan-ortodox: a) introducerea unei „săptămâni a mărturiei pan-ortodoxe” în Săptămâna Mare (după modelul Bisericii Greciei, care în 1968 a dedicat o „săptămână a misiunii străine” cu remarcabile rezultate); b) introducerea unei „săptămâni pentru discutarea problemelor pastorale și misionare” în școlile de teologie ortodoxă; c) organizarea unei comunități de preoți, teologi și laici, special pregătiți, care să asigure din timp în timp necesitățile anumitor comunități ortodoxe în slujirea față de săraci – în câmpul misionar sau în diaspora.

Lect. Dr. Ciprian Iulian TOROCZKA

Trezvia comunitară

(urmăre din p. 1)

apără în fața tribunalului în care diferite instanțe lumești o acuză de toate „relele”, de la „anacronism”, până la „obscurantism”.

Și e bine că lucrurile stau așa. Fără aceste provocări, Biserica s-ar toropi într-o postură triumfalistă, de autosatisfacție care blochează urcușul duhovnicesc al mădularelor sale. Cu fiecare generație, Biserica trebuie să câștige un pariu: acela de a transmite darul credinței pe mai departe, până la sfârșitul istoriei umane. Ea mizează, suprafirește, pe lucrarea inefabilă a harului divin, prezent în Sfintele Taine, și în suma eforturilor duhovnicești ale creștinilor (de multe ori anonimi), însă are și obligația de a încerca să-i aducă în matricea lui Hristos pe sceptici, atei, agnostici, pe cei care idolatrizează știința ca pe o religie a

demiurgiei antropocentrice, pe cei smintiți de alunecările unor clerici, dar și pe „cei de departe”, indiferent cum am defini această depărtare: ca înstrăinare existențială, ca ignoranță, ca ostilitate indusă ideologic etc.

Cum arată efortul apologetic, de apărare a credinței, în secolul 21? Ei bine, nu mai suntem în veacul patristic, nici în Renașterea Paleologilor sau în efervescența neo-isihastă din vremea post-bizantină a unui Paisie Velicicoski de la mănăstirea Neamț. Suntem recuplați la Occident, după rătăcirile prin deșertul comunismului. Ne aflăm, ca stat membru UE și NATO, într-o lume globalizată datorită internetului, care a modificat radical căile cunoașterii și ale conexiunii interumane. Trăim, de asemenea, într-o criză a democrației reprezentative: o epocă agitată de „cultura indignării”, atât de violent opusă cuminenței pe care o

recomandă smerenia și teama sapiențială de Dumnezeu. În aceste tot mai complexe condiții, Biserica nu poate trăi din anateme și autoizolări virtuozice, ci trebuie să iasă în larg, la pescuitul minunat! Ea are nevoie de curaj spiritual, de un cler educat și dincolo de teologie, de un laic activ, competent, dornic să contribuie la dialogul dintre Biserică și lume.

Așadar, nu *aggiornamento* (s-a văzut că acela practicat de catolici, în anii '60, a dus numai la protestantizarea sociologică a realității ecleziale), ci mai curând flexibilitate inteligentă, destinsă, iubitoare, inspirată. Dacă vrem ca sfintele lăcașuri – și multe se construiesc sub ochii noștri – să nu fie goale peste trei decenii, e nevoie de o trezire comunitară nelozincardă, vie, plauzibilă, persuasivă. Așa să ne ajute Dumnezeu, căci secerișul e mult...

FAMILIA VEȘNICĂ

Când vorbim astăzi despre *familie*, cel mai adesea aceasta pare să se refere în primul rând la *căsătoria* dintre bărbatul și femeia aflați la vârsta adultă, actul căsătoriei acestora fiind cel care ar defini și constitui familia. Felul acesta oarecum legalist și implicit reducionista de a formula realitatea familiei poate influența gândirea comună, grăbită și comodă, inclusiv a celor care doresc o „lărgire” discutabilă a conceptului, ca privind mai ales „unitatea socială”, definită civil, eventual religios, și constituită de minim două persoane adulte. În al doilea rând și ulterior, sunt incluși în familie și cei unu sau mai mulți (nu prea mulți) copii rezultați în urma căsătoriei.

Viziunea aceasta, de neglijență mentală postmodernă, păcătuiește prin multe, începând chiar cu imaginea cam biologică a familiei ca „celulă” a societății. Atunci, dacă individul ar fi un fel de „atom” al societății, familia ca „celulă (vie)” ar fi un fel de treaptă mai sus, indicând probabil potențialul procreațional al perechii heterosexuale? Da, mai există și conceptul de „familie lărgită”, incluzând de obicei și cel mult bunicii care au în grijă copiii abandonați de membrii fondatori ai „celulei” deveniți „părinți”, dar supraocupați de carieră, bunăstare, distracție etc. și plecați „cu sorcova” sau la modul foarte propriu undeva aiurea „să se realizeze”...

Pe linia aceasta, și copiii, și bătrânii/părinții nu apar ca absolut necesari „fericirii” împlinirii familiei. Ba, ar fi chiar un fel de piedică, prin grijile suplimentare pe care prezența acestora le-ar implica și care ar afecta „bunăstarea” tinerilor și puternicilor adulți căsătoriți. De ce ar mai avea nevoie „singurătatea în (cel mult) doi” a acestora de legătura de dragoste cu rădăcinile dinainte ale părinților sau cu mlădițele viitoare ale urmașilor? Dar totuși, oare nu această legătură de dragoste este cea care ne leagă de veșnicia existenței, din veac și până în veac și chiar dincolo de acesta? Și care ar mai fi deosebirea de fapt între familia căsătorită și simplul concubinaj egoist și trecător, trecător tocmai pentru că este egoist, în afară de arogarea numelui necuvenit de *familie*?

Poate însă că păcatul cel mai mare al acestui mod de a concepe realitatea familiei este de factură totodată gnoseologică și ontologică, dar mai ales *teologică*, prin eroarea fundamentală, de gândire și de viață, de a defini Tainele dumnezeiești, cele mai

presus de minte, după mintea superficială și căzută a lumii. Un avertisment în acest sens avem în Slujba Sfintei Taine a Cununii – dar, din păcate, cât de puțin ocupă sufletele cele câteva zeci de minute ale Slujbei Bisericii față de grija petrecerii de atâtea și atâtea ceasuri de după!? Însă acolo, în răstimpul acela de până într-un ceas al Slujbei, ni se amintește de prezența veșnică a Celui mai important „fondator” al familiei, a lui Dumnezeu Însuși, Cel care dintru început a creat bărbatul și femeia (Fac. 1, 27), fără de care căsătoria și familia nu ar putea avea ființă. Dumnezeu este prezent la Cununie și într-un chip foarte „văzut”, prin părinții mirilor, prezenți sau pomeniți – cei ce au ales să *pro-creeze* împreună cu Dumnezeu –, ca și prin noii părinți *duhovnicești*, nașii, cei ce sunt martorii prezenței *Duhului* lui Dumnezeu, Care covârșește orice altă dorire numai omenească. Astfel, temelia familiei se află în însăși inima Dumnezeirii, a Sfintei Treimi, de unde luminează lumina veșnică asupra chipului lui Dumnezeu din om și care se vedește (se arată în chip văzut) prin prezența celorlalți și mai ales a celor dinainte, a bătrânilor familiei, a părinților mai tinerilor miri.

Cuvântul lui Dumnezeu, Care a răsunat dintru început, atunci când a spus că „nu este bine să fie omul singur” (Fac. 2, 18), este și El prezent în această pliomă tainică a Treimii, inclusiv în chipul pruncului încă nenăscut al familiei, atunci când în rugăciunile către Dumnezeu ne rugăm ca Acesta „să le dăruiască lor bucuria nașterii de prunci buni” („buni”, oare numai sănătoși biologic sau buni și în partea cea nevăzută, sufletească?). Pentru că o altă Taină a veșniciei se descoperă acum, în chip profetic și dincolo de înșiruirea temporală a clipelor vieții în lumea aceasta. Familia se zidește din iubire, începând cu iubirea nemăsurată a lui Dumnezeu și apoi a părinților, și crește și înfloarește tot în perspectiva iubirii, ce deja izvorăște în chip nespus din însuși rodul iubirii, care este pruncul ce va fi adus la existență prin conlucrarea plină de iubire a părinților cu Dumnezeu și care străluminează în lumina iubirii veșnice, dincolo de trecut, prezent sau viitor, pe chipul Pruncului, Cel „Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii”.

Astfel, familia se zidește doar în al doilea rând prin contribuția (desigur esențială a) *adulților* aflați în puterea vârstei și a tinereții – cărora înțelepciunea ar trebui să le amintească de vârsta propriei *pruncii* scăldate în iubirea înaintașilor și de

căruntețea pe care viața în această lume ne-o pune înaintea și ne-o amintește mereu prin *părinții* noștri. Chemarea, vocația, primordială a familiei este, în primul rând, cea a iubirii venind de la cei dinainte și de la cei care urmează a fi, iubire care așteaptă drept răspuns aceeași iubire. Altfel spus, NU cei sau *cele tari* ale momentului acesta trecător zidesc și țin lumea aceasta (oglină în entitatea familială), adică nu adulții nebuni de ispite, cuceriri, războaie și bogății amăgitoare – cei aflați la vârsta tinereții, dar de obicei nu și „la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos” (Ef. 4, 13). La temelia prezentului și viitorului nostru al tuturor stau mai ales cei și *cele slabe*, smerite, ale lumii acesteia – „Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să le rușineze pe cele tari” (1 Cor. 1, 27) – așa cum sunt bătrânii și pruncii, prin care și întru care mai întâi a izvorât și izvorăște iubirea și nevoia de iubire, chemându-ne spre împlinirea în veșnicie a prezentului.

Pentru familie din trecut vine chemarea iubirii împlinite a părinților care, în slăbiciunea bătrâneților, se pregătesc de trecerea din această lume. Iubirea lor este încununată de jerfa voii lor pentru împlinirea ființei celor care acum sunt chemați la iubire și jertfă, pentru a da, la rândul lor, răspuns bun chemării din viitor a iubirii pruncului celui încă nenăscut, dar care așteaptă plin de iubire nu doar vreo clipă trecătoare a plăcerii, ci jertfă fără încetare a părinților, jertfă din care se va naște nu numai viața sa biologică, animală, ci mai ales ființa sa omenească, duhovnicească, veșnică.

Iar ca o icoană dumnezeiască, oare nu din iubirea veșnică a Unui Părinte ceresc am venit cu toții la existență și nu prin iubirea jertfelnică a unei Maici și a Unui Prunc venit în lume întru atâta slăbiciune noi din nou am înviat, trecând de la moarte la viață? Și, ca o împlinire a ființei celei adevărate și dintru început a familiei, oare nu toți oamenii suntem chemați – doar prin slăbiciunea mărturisitoare a iubirii nemuritoare, și nu prin puterea văzută și vremelnică a vreunei cruciade războinice – la regăsirea rudeniei noastre, întru care toți, și întreaga lume, ne aflăm din nou ca frați în Familia cea mare și plină de iubire a Bisericii și a Împărăției celei veșnice a lui Dumnezeu?

Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Grăjdian

Lucrarea protectoare a lui Dumnezeu asupra mamei și a copilului

Studiu de caz: Grigore Vieru, fiul-poet și mama sa

„Mama mea viața-ntreagă/A trăit fără bărbat/
Singuri prea eram în casă/ploi cu grindină când bat.”

Introducere. O schimbare vizibilă în ultimii 40 de ani, cu date mai recente în România, este apariția unei direcții de neevitat în cadrul familiei, anume familia monoparentală. Conform sociologilor, această direcție pare să fie influențată de feminism și de libertinismul abordării maternității în afara familiei. Familia monoparentală poate rezulta în urma diverselor experiențe: divorțuri, decesul partenerului, nașterea precoce a unui copil, decizia unor femei adulte (de regulă educate) de a avea un copil în afara căsătoriei legalizate. (A. Gherghel, *Familii monoparentale*, în *Revista Română de Sociologie*, nr. 5-6, București, 1999). Studii din SUA arată că 88% din familiile monoparentale sunt conduse de femei și fenomenul este generalizat în toate țările, doar cu procente diferite. În Marea Britanie familiile monoparentale reprezintă 17% din totalul familiilor, iar în România cifrele se apropie de 10%. Experiența dificultăților de tot felul este acută în aceste cazuri, de unde și necesitatea oferirii suportului spiritual, pe lângă politicile sociale timide din țara noastră. Am ales un model care e mai apropiat de spațiul românesc, acela al poetului basarabean Grigore Vieru și modul raportării lui la mama sa văduvă, dar și motivația mamei sale de a-și îmbogăți cu virtuți odrasla. Mama fără bărbat care-și crește frumos fiul orfan (tatăl nu s-a mai întors de la război), dăluindu-i prin aceasta definitiv destinul, este imaginea cea mai dramatică a copilăriei lui Grigore Vieru. Iar apoi, ca o consecință, datoria poetului și fiului dăruit cu o asemenea mamă răstignită între dureri și lipsuri, de a se lăsa la rândul-i pus pe cruce, rostindu-și prin poezie mesianitatea și căutând omenește să-și răscumpe neamul. Dacă religiosul e atât de prezent, cum se va vedea, asemenea sacralității materne, putem afirma că Vieru a îmbrățișat o carieră misionară, care i-a marcat destinul și l-a propulsat între adevărații fii ai maicii basarabe.

Cinstirea mamei. Grigore Vieru avea cultul mamei. În poemul „Chipul tău, mamă”, spune: „Locuiești o casă cu două ferestre/una ce dă spre viață/Alta cu fața spre moarte/La fel de limpezi amândouă”. Mama e un geniu, căreia fiul îi datorează sensibilitatea: „Tu ești un geniu, mamă, /Târziu recunoscute:/Abia atunci când iarbă/Răsați din tristul lut” („Mama”). *Versurile lui Grigore Vieru despre mamă sunt de asemenea neobișnuite, deloc simple. Principalul însă în ele nu-i cultura versului, oricât de importantă ar fi, ci cultura sentimentului* (Adrian Dinu Rachieru). Ca o dovadă, în poezia „Transplantare”, mama donatoare îi oferă propria inimă fiului suferind, care preia „la pachet”, atât durerile, cât și, mai ales răbdarea mamei: „Asemeni dureri/N-am avut niciodată/Și nici asemenea/răbdare” (Transplantare). Nevoia poetului pentru o dublură a inimii sale e dată de aforismul vierean: „Ochii is doi și-s triști, d-apoi inima, singură?!”. În atari condiții, surplusul de inimi ale mamei devine salvator: „Ai două inimi, mamă /Se văd în ochii tăi/Ca spice mari și coapte/Ce sub un cer de arșiți/Se scutură uitate/Pe sfintele lor văi” („Ai două inimi, mamă”). Tinerețea și frumusețea mamei este anulată de povara grijilor ei ca văduvă crescând un orfan: „fiecare poezie a lui Grigore Vieru, consacrată mamei este demnă de pensula unui pictor, fiind ca o icoană a Sfintei Născătoare de Dumnezeu, care a îndurat strașnica durere a Crucificării Fiului ei și Mântuitorului nostru” (Maria Hergelegiu, *Motivul mamei în creația lui Grigore Vieru*, articol disponibil la adresa web <http://costiceni.blogspot.ro/2015/02/motivul-mamei-in-creatia-lui-grigore.html>, accesat la 11.12.2016). Copilul martor al acestei crucificări se întreabă: „De unde știi mamă cum arătai tânără/... Când apa peste care te aplecai/Era mereu plină de cămăși”. Mama Evdochia și-a sacrificat într-adevăr tinerețea, dar fiul Grigore e conștient că jertfa ei s-a materializat în a sa frumoasă creștere. Mama, în lirica viereană e o „mamă suprapersonală, o mamă-idee, proiectându-se în eternitate, o mamă hieratică meritând

adorafie...” (Tudor Chiriac). În poezia „De unde”, frumusețea mamei nu poate fi reflectată în nici un tip de oglindă, din următoarele motive: a) absența vreunei fotografii; b) inexistența oglinzii; c) oglinda apei era plină de cămăși; d) ochii copiilor sunt plini de scrumul secetei; e) geamul e cernit de jalea ochilor. În poezia „Doină”, moartea poetului și înfricoșarea ce ar însoți-o sunt nimic pe lângă suferința mamei cu conștiința trecerii fiului ei dincolo și absenței de aici a lui: „De moarte nu mă tem/Mă tem de suferința mamei/De o vedea că nu-s”. Sentimentele poetului față de moarte sunt oricum condescendente și pline de compasiune pe temeiul că ea, moartea, n-a avut mamă, dar nici copii: „Nu frică, nu teamă – /Milă de tine mi-i,/Că n-ai avut niciodată mamă,/Că n-ai avut niciodată copii” („Litaniile pentru orgă”).

Nu numai Evdochia, ci toate mamele care-și plinesc menirea pecetluind-o cu jertfa sunt cântate de poet în majoritatea scrierilor sale: „Pruncii îl zuruie. /Bătrânii îl visează./Bolnavii îl șoptesc./Muții îl gândesc./Fricoșii îl strigă./Orfanii îl lacrimă./Răniții îl cheamă./Iar ceilalți îl uită./O, Mamă! O, Mamă!” („Cuvântul mama”). Pentru Vieru, mama și veșnicia sunt cei doi termeni la care se raportează: „Am văzut veșnicia-/Era singură./Tăcută/Ca laptele mamei” („Sus”). Peste tot pe unde l-au purtat pașii, atât în fața oamenilor simpli, dar și în fața autorităților care cer formulare, Grigore Vieru poate replica la întrebări astfel: „Părinții?/Am numai mamă./Ocupația ei?/Așteaptă” („Formular”). Așteptarea ca profesie a mamei este o bună replică a biblicului tată iubitor și răbdător, care în tabloul lucanic al pildei fiului risipitor așteaptă întoarcerea fiului, neînchizând niciodată poarta, dar și nedezlipindu-și ochii de la ochiul ferestrei pe care l-ar putea zări pe cel risipitor.

Pr. George Cosmin PIȚ

Pr. Prof. Dr.
CRISTIAN MUNTEAN

Abecedar al credinței

Recuperarea culturii creștine, a culturii religioase, în genere, poate fi dificilă, problematică, dar poate da o nouă respirație Europei. Conjunctural vorbind, recuperarea e cerută de conflictul cu islamul agresiv. Dar, în mod „absolut”, ea e cerută de statutul omului, ființă definită prin capacitatea de a crește, de a se depăși, deschisă spre altul.

Fără o cultură spirituală vie, îndrăzneală, creatoare, credința însăși riscă să devină conformistă, lipsită de gust pentru transcendent, fără detentă verticală. Omul riscă să-și caute sensul într-o lume plată, sub „un cer potrivit cu părerea lui” (Anca Manolescu, „Religia la breaking news”, Dilema, nr. 674, p. 11).

De aceea cred că se impune, din ce în ce mai acut, necesitatea catehizării la nivel parohial care să țină seama, în primul rând, de calitatea întâlnirii cu celălalt. Ne-am obișnuit cu formele „clasice” de învățare, dar pierdem din vedere necesitatea dialogului personal. Nu ne mai interesează cine este persoana din fața noastră, ce capacitate de înțelegere și asimilare are. De multe ori ne e suficient că ne-am „făcut treaba”, am „predat” ce ne-am propus, dar nu ne mai interesează dacă noțiunile sunt asimilate. Ne trezim într-un viciu de interes în care lucrurile sunt „politically correct”, și atât.

Încercăm, fiecare, să trăim într-un „cer potrivit cu părerea noastră” și parcă nici o altă părere nu mai primește credit în mintea noastră, chiar dacă vine de la o persoană avizată în acel domeniu.

Cât de limpede definește Răzvan Codrescu credința în cartea sa „O introducere în creștinism”: „Credința este o forță interioară de ordin afectiv, capabilă să-l întărească, să-l lumineze și să-l transfigureze pe om. Dar ea nu este o forță oarbă, opusă radical rațiunii, cum a fost prezentată uneori (și mai ales în vremea din urmă). Supraraționalul nu trebuie confundat cu iraționalul; el nu este negare a rațiunii, ci depășire a ei, din punctul în care aceasta nu mai are acces. Și dreapta credință slujește înțelegerii și dreapta înțelegere slujește credinței (credo ut intelligam)”.

Tot Răzvan Codrescu găsea două modalități prin care credința se poate actualiza în om: fie prin „a-zire”, fie prin „vedere”. Avem o credință trezită din afară, prin mijlocirea propovăduirii (orale sau scrise), și o credință trezită dinlăuntru, în chip tainic prin experiență proprie, ducând la clar-vederea interioară a marilor adevăruri.

Una din întrebările firești care s-ar naște în acest context ar fi: în ce măsură se poate produce în sufletul omului trezirea credinței? Acel „cutremur sacru” de care vorbește Rudolf Otto în cartea sa „Sacru”.

Să ne aducem aminte că Apostolii au ieșit în lume, la propovăduire, după ce „s-au îmbrăcat cu putere de Sus” la momentul Cincizecimii, moment în care, prin propovăduirea lor, au crezut în Hristos circa trei mii de bărbați. Credința cere o raportare vie la Dumnezeu ca interlocutor personal, împlinită prin iubire.

De aceea, ea nu poate fi doar o simplă lucrare ce corespunde unui comportament al sufletului uman, ci depășește un simplu act volitiv, rațional sau sentimental. Chiar și suma acestora nu poate epuiza actul credinței, pentru că acest act presupune o trăire a persoanei întregi, o deschidere tot mai adâncă spre harul lui Dumnezeu și o conlucrare cu Dumnezeu realizată prin curățirea inimii. Maturizarea ei corespunde unei tot mai intense participări a omului la realitatea dumnezeiască. Și asta de multe ori îl încurcă pe omul modern, pentru că nu e obișnuit să se implice în experiența acestei realități divine.

Parcursul drumului se face în mai multe etape (de aceea e nevoie de un „abecedar al credinței”) și presupune o amplă lucrare de curățire a omului lăuntric în vederea deschiderii sale tot mai depline către prezența lucrătoare a lui Dumnezeu.

Mântuitorul Hristos vine în ajutorul nostru prezentându-ne modele vii, care și-au asumat credința vieții prin realitatea conștiinței. Cum poate fi privit altfel chipul vameșului sau cel al fiului risipitor? Amândoi ne fac atenți la chipul păcătosului conștient de păcatul său. Aceasta, de fapt, îi salvează pentru că deschid poarta „omului lăuntric”, „ultima redută” care nu poate fi păcălită de nicio imagine din afară. Este starea de conștiință pură care nu mai are nevoie de măști, este realitatea „chipului evanghelic” pe care îl purtăm de la naștere și pe care suntem chemați să-l descoperim toată viața.

Părintele Stăniloae afirmă credința, în duhul experienței spiritualității ortodoxe, ca pe o condiție primordială a purificării omului interior.

Omul trebuie să învețe să deslușească vocea vieții, cele ce îl învață viața: viața unui om de alături, viața societății, viața biologică, viața omenirii, iar credinciosul trebuie să deslușească vocea lui Dumnezeu. Însuși exprimată în Sfânta Scriptură, vocea care cuprinde mai mult adevăr decât propria conștiință.

Mitropolitul Antonie de Suroj ne face atenți că în acest proces omul are nevoie de mare îndrăzneală, întrucât reprezintă lupta vieții cu ramolirea, lupta creativității cu tot ce omoară creativitatea, lupta conștiinței cu tot ceea ce încearcă să zidească o ființă fără conștiință.

Semnalul de alarmă dat de doamna Anca Manolescu (și nu numai) este cât se poate de firesc într-o lume tot mai încrâncenată și indiferentă. Dincolo de comoditatea unei credințe conformiste, recuperarea culturii creștine a devenit prioritate în contextul atâtor deviații, atât din interiorul, cât și din afara Bisericii.

Cultura spirituală vie ar trebui să se dezvolte prin efortul conjugat al credincioșilor/intelectualilor și al preoților/ierarhilor ce înseamnă dialog și ascultare. Mă tem că fiecare parte își asumă doar unul din modurile exprese, rămânând sub „cerul potrivit cu părerea lui”.

Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea puterea de a „deosebi duhurile” și de a face din dialog ascultare spre Împărăție.

FAMILIA – dar al lui Dumnezeu

GHERON IOSIF ISIHASTUL – sfaturi pentru tineri

(120 de ani de la nașterea sa – 1897)

Marele Stareț athonit a purtat corespondență nu doar cu monahi și monahii, ci și cu mireni, părinți sau copii. Ținând cont de specificul vieții de familie, dar având același scop ca și cei ce îmbrățișaseră viața monahală, Cuviosul Iosif stăruia asupra importanței ascultării izvorâte din credința în Dumnezeu (a soțului față de Dumnezeu, prin duhovnic, a femeii față de soț, și a copiilor față de părinți), a unui program personal de rugăciune, post și studiu duhovnicesc în strânsă legătură cu un constant program liturgic (spovedanie și împărtășire regulată).

O grijă deosebită o arată tinerilor, întrucât odată cu înaintarea în vârstă gândurile încep să se schimbe.

Ideile principale le găsim într-o scrisoare adresată unei tinere, căreia îi scrie: *Să ai frica de Dumnezeu drept podoabă permanentă, iar drept îmbrăcăminte, smerenia. Acoperământ tare, pe Împărăteasa a toate.*

Păzitor și povătuitor, pe Îngerul sufletului tău. Mirosoare de aromate, mireasma feciorelnică a sufletului și trupului tău...

Citește cărțile dumnezeiești, ca din ele să ți se lumineze mintea și sufletul tău să fie povățuit pe calea duhovnicească. Iar acest studiu dumnezeiesc îți va deveni zestre cerească și bogăție veșnică. Ia aminte să nu faci neascultare de tatăl și de mama ta. Păzește-te de întâlnirile cu oamenii lumești, căci a trecut deja vârsta copilărească și nevinovată. Nu învăța să spui multe. Mai bine puține, căci tăcerea este bogăția sufletului. Dacă vei învăța să spui multe, și rugăciunea lui Iisus degrabă o vei pierde, și sufletul mult ți-l vei obosi, și pe mulți alții, zăpăcindu-i, îi vei vătăma. Căci din multa vorbire, nu vei scăpa de păcat. Și mai îngrijește-te, fiica mea, să fii întotdeauna cuminte, smerită, ascultătoare, tăcută, răbdătoare, înfrânată, muncitoare, zi și noapte rugătoare. Gura ta să nu se oprească din rugăciune și vei vedea cât de mult ți se va lumina mintea, iar inima ta va izvorî bucurie și pace.

Pe toate să le faci cu înțelepciune după o sfătuire bună. Să iubești spovedania și adeseori să te împărtășești.

[Cuv. Iosif Isihastul, *Mărturii ale experienței monahale*, trad. de Ieroschim. Ștefan Nuțescu, Editura Evanghelistos, București, 2016, p. 163-164.]

Lect. Dr.
DANIEL MIHOC

• DICȚIONAR BIBLIC •

Templul din Ierusalim

Termenul „templu” provine de la latinescul „templum”, care desemna edificiul public rezervat cultului unui zeu (în lumea păgână) sau sanctuarul unic al lui Israel (în iudaism). Din Antichitate și până în zilele noastre istoria a înregistrat numeroase temple celebre, dar niciunul n-a jucat rolul celui din Ierusalim, nici n-a cunoscut slava acestuia. Istoria sa se împletește strâns cu cea a poporului ales și implicit cu cea a iconomiei dumnezeiești de mântuire a lumii.

Numele. Templul era desemnat fie prin substantivul de origine akkadiană *hekal* (palat, construcție impunătoare), fie prin termenul *kodes* (sanctuar), sau prin expresia *beth Yhwh* (casa lui Iahve). În Septuaginta și în literatura de limbă greacă sunt folosiți doi termeni: *naos* (sanctuar) și *hieron* ([loc] sfânt).

În general, când vorbim despre Templul din Ierusalim ne referim fie la unul dintre cele trei edificii care, succesiv, au îndeplinit rolul de centru a vieții spirituale a poporului ales, fie la semnificațiile teologice comune celor trei. Toate au fost zidite pe același loc, pe Muntele Moria din Ierusalim, și după același plan general. Existența lor se întinde pe o perioadă de aproximativ 1000 de ani, între 960 î.H. (data probabilă a consacrării Templului lui Solomon) și anul 70 d.H. (data distrugerii Templului lui Irod).

Templul lui Solomon

După cartea Cronici, David a vrut să înlocuiască Cortul Sfânt cu o construcție măreață și durabilă, dar a renunțat la planul său atunci când profetul Natan i-a arătat că e voia Domnului ca o astfel de realizare să nu fie realizată de un războinic ca el, ci de fiul său, Solomon (II Regi 7, 5u.; I Par 17, 1-14; 22, 7u.). După I Par. 22-28, David a avut totuși o contribuție importantă la construcția templului. El a conceput planul edificiului, a alocat o sumă impresionantă pentru materiale și lucrători, a pregătit o mare parte dintre materialele de construcție (piatră fasonată, lemn, metale, marmură; I Par. 22, 1-19; 28, 1-29, 9) și, mai ales, a rânduit serviciile liturgice (I Par., cap. 23-26).

După ce a urcat pe tron, Solomon a cerut ajutorul regelui Tirului, Hiram (980-946 î.H.), pentru construirea templului (III Regi 5, 16u.; II Par. 2, 2u.). În schimbul unor cantități însemnate de grâu, untdelemn și vin, Hiram i-a furnizat lui

Solomon lemn, aur, dar și meșteri pricepuți. La sfârșitul lucrărilor, Solomon i-a mai dat lui Hiram douăzeci de cetăți din Galileea (III Regi 9, 11). Lucrările de construcție au durat șapte ani, încheindu-se în anul al unsprezecelea al domniei lui Solomon (cca 957 î.H.; III Regi 6, 38).

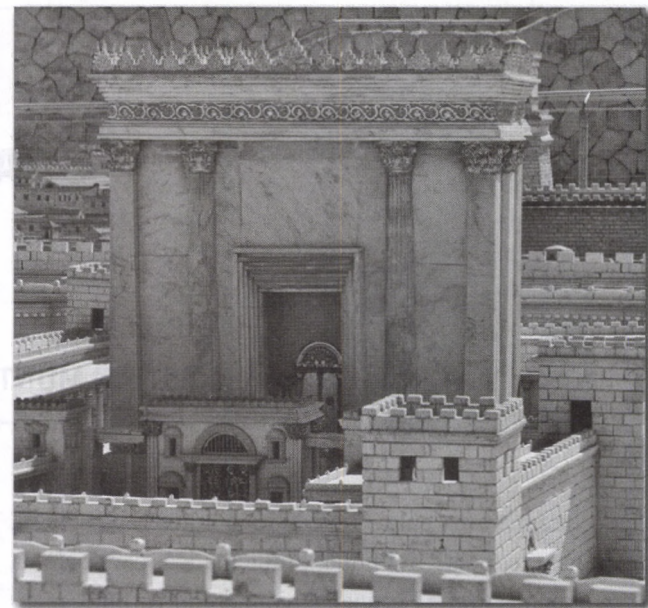
Arheologii n-au reușit să identifice nimic din Templul lui Solomon, însă impresia pe care a făcut-o contemporanilor și care a rămas în tradiția iudaică ne spune multe despre splendoarea acestui edificiu realizat din piatră fasonată, marmură, lemn nobil și metale prețioase. Fusese proiectat ca parte a unui complex regal care includea și palatul suveranului, un tribunal și un palat pentru una dintre soțiile lui Solomon, fiică a faraonului egiptean (III Regi 7).

Sanctuarul propriu-zis nu era foarte mare. Planul său urma împărțirea Cortului Mărturie: din pridvor se intra în Sfânta, unde se aflau altarul tămâierii, masa punerii înainte și zece candelabre din aur. Câteva trepte conduceau din Sfânta spre perdeaua care o separa de partea cea mai sacră a sanctuarului, numită Sfânta Sfințelor, unde se păstrau Chivotul Legământului, care adăpostea Tablele Legii (III Regi 8, 9). În Sfânta Sfințelor nu aveau acces preoții, ci numai arhiereul, și acesta numai o dată pe an, în Ziua Ispășirii (Yom Kippur).

Jertfele se aduceau în curtea Templului, pe altarul de bronz situat chiar în fața intrării în sanctuar. În partea sudică a altarului se găsea un bazin imens din bronz, destinat spălărilor rituale. Acest bazin avea diametrul de zece coți și era sprijinit pe doisprezece tauri de bronz, dispuși în patru grupe de câte trei (III Regi 7, 23-26).

În ziua consacrării, un nor strălucitor – simbol al prezenței Domnului – a umplut Templul (III Regi 8, 10-11). Slujba a fost condusă chiar de Solomon, care a binecuvântat poporul în două rânduri (8, 14.55-61) și a rostit rugăciunea de consacrare, în care găsim un interesant accent universalist, sanctuarul lui Israel fiind destinat și păgânilor. Dumnezeu lui Israel este rugat să-i asculte și pe păgânii care se vor ruga acolo, astfel încât aceștia să-L cunoască și, prin mărturia lor, toate popoarele să aibă parte de acest dar (8, 41-43).

De-a lungul istoriei sale de aproape patru veacuri Templul lui Solomon a fost iubit, dar și contestat (ca unic loc potrivit pentru cultul adevăratului Dumnezeu, după

apariția Regatului de Nord, sub Ieroboam); a fost îngrijit de regi evlavioși, dar a trecut și prin evenimente nefericite. Au fost momente când a cunoscut idolatria (IV Regi 16, 10-18; 21, 4-9; Iez. 8, 3-18). De câteva ori a fost jefuit de regi străini (III Regi 14, 25-26; IV Regi 12, 18; 14, 14; 18, 15-16). Când Ierusalimul a căzut sub babilonieni, în anul 586 î.H., Nabucodonosor a jefuit templul, apoi a ordonat distrugerea lui. Toate odorele sanctuarului au fost luate în Babilon (IV Regi 25, 8-9, 13-17). Aceeași soartă au avut-o cei mai mulți dintre locuitorii țării (IV Regi 25, 11-12).

Templul lui Zorobabel

După căderea Babilonului sub perși, noul suveran, Cyrus cel Mare (576-530 î.H.), a permis întoarcerea evreilor exilați în țara lor. Mai mult, el a aprobat și a susținut rezidirea Templului, hotărând ca toate obiectele de cult jefuite de Nabucodonosor să înzestreze noul lăcaș (Ezdra 6, 3-5). Prin strădaniile arhiereului Iosua și ale guvernatorului Zorobabel, lucrările de construcție au început în anul 538 î.H., dar consacrarea sanctuarului a avut loc douăzeci și doi de ani mai târziu, în anul 516 î.H., la 70 de ani după distrugerea celui dintâi.

Profeții Agheu și Zaharia au jucat un rol important în ridicarea acestui templu, mobilizând poporul în jurul celor doi conducători spre restaurarea cultului adevăratului Dumnezeu. Deși constructorii n-au avut mijloacele pentru a-i da strălucirea celui dintâi, Templul acesta a ocupat un loc special în inimile evreilor, căci el constituia semnul renașterii naționale – după profanarea de către Antioh al IV-lea, și, apoi, curățirea lui prin zelul lui Iuda Macabeul (164 î.H.) – și al rezistenței în fața păgânismului.

Familia? O Taină!

Am dat cu încântare, acum câțiva ani, de un film de animație. Era vorba despre o fetiță dintr-o familie monoparentală, trăindu-și efervescent, în chiar proximitatea mamei sale, lipsa de afecțiune. Filmul se numește *Lilo și Stitch*. Lilo e fetița noastră. Stitch este extraterestru (periculos) exilat în galaxia noastră, care sub forma părută a unui câțel obișnuit va fi cumpărat de mămică în dar pentru fata ei. De aici începe aventura îmblânzirii lui Stitch de către fetiță, am spune chiar a umanizării lui, pe măsură ce aceasta se va investi cu afecțiune în direcția sa. Filmul cred că poate fi considerat unul despre cum învățăm să fim familie. *Familie este aceea în care nimeni nu rămâne în urmă*. Adică nu se pierde pe drum, nu este abandonat, contează pentru ceilalți.

În fond, într-o familie normală, nimeni nu este chemat să umanizeze extraterestri. Deși, desigur, poate că mai ajungem să ne purtăm unii cu alții ca atare. Iată o privire pe care o putem arunca noi înșine în interiorul familiei noastre: Cine, pe unde se află? Suntem împreună? Trăim familia ca pe acel cadru uman în care fiecare înfloarește prin prezența celorlalți, se împlinesc, aduce bucurie în jur și prilejuiește propria devenire a celorlalți? Simțim vocația fiecăruia în parte, de soț, soție, părinte, copil, o comuniune de oameni unici și irepetabili (la scala istoriei), rânduiți împreună de Dumnezeu prin Taina iubirii să se ajute reciproc în a fi angajați spre Viu?

Desigur, nimic nu este posibil fără străduință. Pentru un cuplu în Hristos, minunea pleacă de la Cel Care i-a unit: are toată puterea în cer și pe pământ. Inclusiv pentru a interveni hotărâtor, clipă de clipă, odată ce Îi încredințez viața mea în acest chip, pentru ca orientarea ei să fie spre împlinire,

spre Viață, spre Adevăr. Am văzut de-a lungul timpului în ce măsură trăim câteodată iminența naufragiului. De parcă Domnul doarme cu noi în corabia cununiei și ne e lene să Îl trezim să ne ajute, să poruncească valurilor și averselor potrivnice să se oprească. Sau ne imaginăm viața de cuplu precum acela care înnoată voinicește în pofida valurilor, de parcă doar forțele și competențele noastre naturale ar fi de ajuns pentru o astfel de întreprindere. Or, ea vizează în ultimă instanță dobândirea asemănării noastre cu Dumnezeu, îndumnezeirea omului. Cum să devii Dumnezeu prin har, sfânt, doar cu competențele naturale? Cum să ajungi la aceasta dacă nu mergând pe mare, precum Petru, adică lăsându-te purtat de harul Domnului peste acele greutăți care altfel te-ar sfârâma sau te-ar îneca și luând aminte la El, Ținta drumului și nu la uimitoarea rânduială că ajungi să poți ceea ce în mod normal nu poți (și te scufundă să te pierzi cu atenția în acestea)?

Știm de la Hristos că porțile iadului nu vor birui Biserica. Lupta pentru supraviețuire este însă reală, cu răniți și morți (duhovnicește), și se dă nu doar cu Biserica mare, ci și cu Biserica mică, care este orice familie. Satana își freacă mâinile mulțumit când se stinge ceva din dragostea între doi soți sau între părinte și copil. Nu îi dați satisfacție, ca unui care ne-am lepădat de el prin angajamentul botezului, și cu fiecare clipă a vieții noastre, pentru că bucuria de a fi cu Hristos pe calea Vieții este singura alternativă viabilă în fața celui care promite totul și nu oferă nimic, decât stricăciune și dărâmare lăuntrică. Desigur, nu societatea este de vină pentru presiunea pe care o simțim în direcția

the dark size, pentru că societatea suntem și noi, neatenți la riscuri, necultivați în înțelegerea duhovnicească, cu puținătate liturgică. Când însă simți plinătatea lăuntrică în Hristos și bogăția, unde să mai încapă în preaplinul inimii subcultura întinericului? Dacă cultivi Lumina în tine, unde să mai se strecoare întinericii?

Acest fapt este valabil pentru viața de familie. Fiecare membru al ei poate cultiva, la măsura înțelegerii și stării lui duhovnicești, Prezența care îi transformă pe toți, într-un împreună tainic, în oameni vii. Pentru soț, soția e prilejuirea dăruirii și a împlinirii prin dăruire, după cum, pentru soție, primirea dăruirii soțului o înfloarește lăuntric și o sporește într-un seninătate pe termen lung, către veșnicie, a inimii. Copiii sunt în chip evident o provocare. Un preaplin al prezenței prin care ne vedem propriile neputințe întâi de toate, deși am fi dorit contrariul, adică să ne imite în cele bune, atâtea câte or fi (dacă or fi). Desigur că pentru niște părinți sfinți problema ar fi (întrucâtva) rezolvată, numai că noi nu suntem aceia. Și avem de parcurs drumul nostru de părinți pentru acești copii care ne ajută, da, ne ajută în pofida faptului că am vedea în ei doar vinovăția prostiilor făcute, să ne întâlnim cu noi înșine și să ne supunem transformării spre mai bine.

Familia? O Taină! Ce treabă are ea cu conceptele exclusive de contract social, sex, carieră profesională, ambiții de reușită, dreptul de a fi iubit de ceilalți? Toate acestea din urmă sunt fațete răsfrânte prin privirile care unilateralizează și nu văd miezul. A mă dăru, a oferi, a iubi. *Familia este aceea în care nimeni nu rămâne în urmă pe drumul mântuirii!*

Pr. Răzvan IONESCU

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ILARION FĂGĂRĂȘANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Joi, 2 februarie – a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Miercuri, 8 – joi, 9 februarie – a participat la lucrările Sfântului Sinod.

Vineri, 10 februarie – a săvârșit Sfânta Liturghie în Biserica „Buna Vestire” – Sibiu.

Duminică, 12 februarie – a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Brâncoveanu” – Sâmbăta de Sus.

Sâmbătă, 18 – duminică, 19 februarie – pelerinaj cu Organizația Tinerilor din Sibiu la închisoarea Jilava

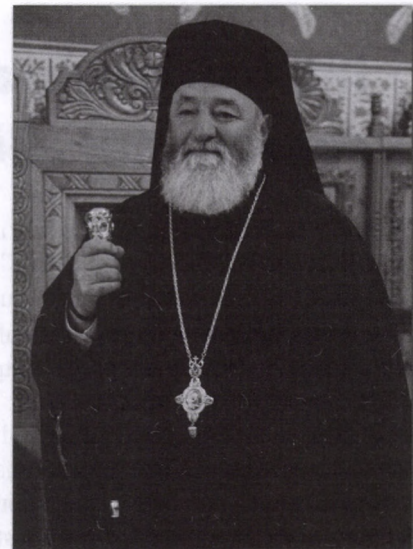
– fortul 13 și închisoarea Pitești unde a oficiat Sfânta Liturghie alături de IPS Calinic – Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului.

Mărti, 21 februarie – a oficiat Sfânta Liturghie la capela Liceului Carol – Sibiu.

Duminică, 26 februarie – a slujit în Parohia Scoreiui hirotonind întru diacon pe teologul Ionel Iancu Banciu.

Luni, 27 februarie – a participat la Slujba Canonului cel Mare în Biserica „Buna Vestire” – Sibiu.

Ierod. Nicolae DANCO

Protopop

Pr. VASILE GAFTON

FAMILIA UMANĂ, de la simplitatea personală a relației la complexitatea impersonală a socialului

Din punctul de vedere al dezvoltării sociale putem spune că trăim într-o societate modernă, însă, ce înseamnă acest lucru pentru noi? Să însemne, cumva, doar a trăi sub presiunea urgenței, a bunului plac și a unor moduri dubioase de reprezentare a rostului existenței umane sau al omului în lume? Unii au reușit să impună destul de ușor sau încearcă încă să impună variante alternative ale bunurilor și valorilor noastre tradiționale, ale aspirațiilor umane esențiale și autentice. Prin aceasta, complexitatea relațiilor sociale sporește neconștient, dar, din păcate, prețul care trebuie plătit este acela că totul tinde să devină impersonal. În această situație, variantele alternative ale aspirațiilor umane se dovedesc a fi, din păcate, golite tocmai de sensul pe care își închipuie că îl conțin. Din acest motiv, variantele propuse sau impuse nu numai că nu aduc un aport benefic la un eventual progres în plan uman, dar sunt sortite eșecului din start. Eșuează din lipsa unui suport personal interior, fapt ce creează multe disfuncționalități și produce, vai!, și mai multă confuzie și suferință.

Una dintre valorile tradiționale care exprimă o aspirație esențială a persoanei umane care se dorește împlinită, autentică, este familia. Chiar dacă n-a fost încă în totalitate înlocuită cu surogatele de proastă calitate ale societății moderne, și ea se află astăzi sub tirul intens și nemilos al „înnoitorilor”. Care ar fi soluția optimă de salvare a familiei de acest tăvălug al impersonalului relațional? Întemeierea de relații personale mai intense. Nu doar posibil, ci și determinant din acest punct de vedere este faptul că persoana se definește prin statutul ei social. Dar, ceea ce este interesant în privința dezvoltării relațiilor sociale este legat de unele afirmații făcute în deceniile trecute de un sociolog german, Niklas Luhmann. Acesta afirma că „elementul personal din relațiile sociale nu poate fi extins, ci doar intensificat. Cu alte cuvinte, sunt favorizate acele relații sociale în care devin importante mai multe calități individuale, unice ale persoanei sau, în definitiv, toate calitățile unei persoane individuale” [Niklas Luhmann, „Iubirea ca pasiune. Despre codificarea intimității”, trad. din limba germană: Andrei Anastasescu, Ed. Tact, Cluj-Napoca, 2015, p. 11-13].

Recurgând la fundamentele tradiționale ale familiei, ne regăsim așezați dinaintea perspectivei interioare a credinței. A credinței ca element/calitate unică a persoanei, care contribuie în mod esențial la structurarea unor relații personale reale, autentice între bărbat și femeie, între om și oameni, dar, mai ales, între om și Dumnezeu. În varianta biblică, existența umană apare pe fondul lumii create de

Dumnezeu în varianta ei duală, îmbinând în mod armonios masculinul cu femininul. Cartea Facerii este categorică în privința faptului că om înseamnă, în egală măsură, bărbat și femeie. Atunci când evocă momentul creării omului, Sfânta Scriptură spune: „Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie” (Fac. 1, 27). Această notă esențială referitoare la existența umană ca familie primordială alcătuită din bărbat și femeie trimite la țința sau la scopul care trebuie atins de om, țel care are o relevanță covârșitoare asupra sensului vieții sale. Este o problemă la care ne-am referit destul de des și ne vom mai referi, datorită faptului că este o problemă actuală, ba chiar una acută.

Mai mult decât atât, modul în care relatează Sfânta Scriptură momentul împlinirii făpturii umane este relevant pentru problematica familiei din punctul de vedere al accepțiunii de dar al lui Dumnezeu. Dumnezeu este Cel care imprimă sens vieții umane *ab initio*, dând lui Adam posibilitatea de a se gândi la Dumnezeu ori de câte ori privește spre cea pe care El i-a dăruit-o spre ajutor pe potrivă. Sfânta Scriptură spune: „Iar coasta luată din Adam a făcut-o Domnul Dumnezeu femeie și a adus-o la Adam” (Fac. 2, 22). Iar Adam, credincios Celui care l-a creat, se recunoaște în ea.

Istoricul religiilor, Mircea Eliade, vorbește foarte mult în scrierile sale despre o nostalgie a paradisului, nostalgie care este un dat structural al ființei umane. În această nostalgie a originilor trebuie să includem și nevoia omului de sens. Sensul este o necesitate a apartenenței omului la credință ca relație cu Creatorul. Este o dimensiune a vieții în care este prezent în mod permanent Dumnezeu. Atât de pregnant este resimțită de om această necesitate a unui sens, încât el caută în permanență să investească toate lucrurile din jurul său cu sacralitate. Ori, sacralitatea nu își poate avea originea decât în Izvorul vieții, Care este Dumnezeu. De ce face omul acest lucru? Pentru a avea sentimentul că tot ceea ce face și existența sa privită în ansamblu nu pierd în zadar, nu dispăre, ci, prin raportare la Dumnezeu, este cu un anumit rost.

Dar, dacă din această acțiune general umană de investire cu sacralitate a elementelor lumii care îl înconjoară lipsește credința, apar, din păcate – așa cum putem observa la tot pasul –, și multe lucruri fără rost. De ce? Deoarece capacitatea omului de a-L recunoaște pe Dumnezeu în lume s-a tocit considerabil, omul fiind dispus să ia tot mai mult propriile iluzii și proiecții drept realități sau moduri în care Dumnezeu Se manifestă. Însă, ceea ce trebuie reținut în mod obligatoriu este tocmai faptul că, doar în măsura

în care reușim să-L recunoaștem pe Dumnezeu și/sau să recunoaștem modul în care Dumnezeu lucrează în lume, viața noastră are un sens. Din acest motiv, sensul vieții umane nu este nicidecum străin de sacru, ba, dimpotrivă, îl implică la modul organic. Absența referirii permanente la Dumnezeu Cel Adevărat goleşte acțiunile umane și viața umană însăși de orice rost.

Existența umană în forma sa duală – bărbat și femeie, așa cum i-a făcut Dumnezeu – este cea care dă sens vieții omului în lume. De ce? Pentru că, așa cum afirmam anterior, familia apare în această formă esențială de existență ca rezultat al acțiunii directe a lui Dumnezeu, care o dăruiește pe Eva lui Adam, iar Adam se recunoaște în ea. Dar, se poate recunoaște în ea întrucât și el este creat de Dumnezeu. De altfel, familia presupune o relație personală între un bărbat și o femeie, relație care, bazându-se pe această diferență simplă și personalizantă între masculin și feminin, are ca Model relaționarea Persoanelor Sfintei Treimi, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, într-un mediu propriu, care este Iubirea.

Într-o abordare cu profunzime mistică a relațiilor dintre Dumnezeu Creatorul și ființa umană, Dumnezeu apare ca Principiu Creator personal masculin, iar Creația, și, implicit, firea omenească, se constituie ca partener feminin de relație cu Dumnezeu. Aceasta, întrucât, „dincolo de orice dualitate, Dumnezeu Cel Unul nu se revelează ca „bărbat”, ca arhetip al masculinului, decât în relația sa cu Creația, care este în întregime feminină” [Annick de Souzenelle, „Femininul ființei. Pentru a sfârși cu coasta lui Adam”, trad. de Pr. Prof. Gheorghe Popa, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, p. 10]. În ceea ce privește omul, situându-ne în aceeași perspectivă mistică, vom spune că „fiecare persoană umană, unică în ipostasul său de icoană a Treimii dumnezeiești, cuprinde umanitatea întreagă” [Ibidem, p. 237]. Așa încât, raportul dintre Dumnezeu și Creație se regăsește și în relația dintre om și omenire. Cu alte cuvinte, omul se recunoaște pe sine în raport cu Dumnezeu și cu ceilalți oameni.

Astfel, recunoașterea este ceva esențial, ca și credința. Este acel *ceva* care înseamnă afirmarea Creatorului sau, mai precis, afirmarea prezenței iubirii personale a Creatorului în opera Sa. O viață privată de acest *ceva* esențial, o viață căreia îi lipsește acest *ceva* esențial nu poate avea sens. Pentru că închis între limitele unei astfel de vieți, omul nu îl mai (poate) recunoaște pe Dumnezeu și nu se mai poate recunoaște nici pe sine însuși.

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

IPS Laurențiu a participat la deschiderea programului „Bicentener Brukenthal 2017”

Ceremonia prin care s-au deschis manifestările „Bicentener Brukenthal 2017” a avut loc sâmbătă, 25 februarie, chiar în ziua când s-au împlinit 200 de ani de la inaugurarea muzeului. Mesajul Patriarhului României a fost transmis de Înaltpreasfințitul Laurențiu, Mitropolitul Ardealului.

Salonul de Muzică al Palatului Brukenthal a fost locul unde a avut loc ceremonia de inaugurare a manifestărilor din acest an prin care se aniversează cele două secole de existență a celui mai mare muzeu din sud-estul Europei. Timp de 10 luni Muzeul Național „Brukenthal” găzduiește

„O casă a cărții și a artelor”

Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a fost transmis de Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului. Ierarhul a transmis și mesajul personal de felicitare către conducerea muzeului și i-a asigurat pe toți reprezentanții de colaborarea Mitropoliei Ardealului în proiectele culturale și artistice din Sibiu. Cuvântul Patriarhului României a fost intitulat „O casă a cărții și a artelor – Muzeul «Brukenthal»”.

expoziții inedite, evenimente culturale, simpozioane și alte manifestări prin care se evocă personalitatea baronului Samuel von Brukenthal și sunt prezentate publicului expozate din patrimoniul unic al instituției.

La ceremonie au participat numeroși oaspeți și reprezentanți ai autorităților locale și ai instituțiilor din Sibiu. Evenimentul s-a bucurat de prezența președintelui României, Klaus Werner Johannis, care a oferit Muzeului „Brukenthal” Ordinul „Meritul Cultural” în grad de comandor, categoria E-patrimoniu cultural național, și a felicitat conducerea și personalul instituției la acest moment aniversar.

„Puține instituții se pot mândri cu vârsta și prestigiul Muzeului Național «Brukenthal». El este de două secole purtătorul unei excepționale misiuni de responsabilitate socială, egalată doar de importanța tezaurului său istoric și artistic. Colecțiile sale, biblioteca, expozițiile permanente și temporare sunt dovada rodului bogat al cunoașterii umane, atunci când este fructificată prin educație și amplificată de dialogul inter-cultural”, a subliniat președintele României în mesajul de felicitare.

Ministrul culturii, Ionuț Vulpescu, a subliniat în mesajul său unicitatea acestui muzeu și rolul acestuia în păstrarea și promovarea patrimoniului cultural transilvănean.

„Muzeul «Brukenthal» a fost decenii întregi unicul muzeu de artă din spațiul românesc. Contribuția sa la dezvoltarea gustului artistic în Transilvania și dincolo de Carpați, după cum prevedea întemeietorul său, a fost inestimabilă”, a spus ministrul Ionuț Vulpescu.

„Din interiorul acestor preocupări pentru salvarea, păstrarea, conservarea, restaurarea, valorificarea și promovarea patrimoniului nostru cultural-național, bisericesc și laic, apreciem și prețuim în mod deosebit eforturile tuturor celor care, în cadrul Muzeului «Brukenthal», vreme de două secole, au desfășurat o activitate pe cât de necesară, pe atât de valoroasă. Felicităm conducerea Muzeului «Brukenthal» din Sibiu, pe toți ostenitorii și susținătorii acesteia, împărțându-le totdeauna binecuvântarea și aprecierea noastră pentru străduința de a pune în valoare și a face atractive pentru noi generații aceste neprețuite comori spirituale și culturale”, a transmis Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

Mesaje de felicitare au fost transmise și de președintele Consiliului Județean Sibiu, Daniela Cîmpean, care a oferit conducerii muzeului o plachetă comemorativă, primarul Sibiului, Astrid Fodor, curatorul Bisericii Evanghelice C.A. din România, prof. Friedrich Philippi, ambasadorul Marelui Ducat de Luxemburg în România, Christian Biever, nuntial apostolic în România, mons. Miguel Maury Buendia și vicepreședintele Academiei Române, Victor Spinei.

Oaspeții au avut posibilitatea să viziteze, apoi, noile spații expoziționale pregătite pentru această aniversare, iar duminică, 26 februarie, publicul sibian a avut acces gratuit în muzeu.

Dr. Ștefan MĂRCULEȚ

Muzeului Național Brukenthal, instituție culturală emblematică

MESAJUL ÎNALTPREASFINȚITULUI PĂRINTE LAURENȚIU, ARHIEPISCOPUL SIBIULUI ȘI MITROPOLITUL ARDEALULUI, CU PRILEJUL ANIVERSĂRII A 200 DE ANI DE LA DESCHIDERE MUZEULUI BRUKENTHAL DIN SIBIU

Aniversăm, cu multă bucurie, împlinirea a 200 de ani de existență a Muzeului Național „Brukenthal”, instituție culturală emblematică pentru orașul nostru, dar și pentru întreaga noastră țară, fiind vizitat anual de sute de mii de turiști.

Muzeele sunt instituțiile publice care aduc în atenția contemporaneității pagini de istorie, de civilizație, de religie, de cultură, de literatură și de artă, toate la un loc însumând, ca într-o chintesență, cultura și civilizația unei societăți. Rostul unui muzeu, așadar, în viața socială este unul covârșitor ca importanță, indicând în profunzime identitatea culturală, religioasă, națională sau lingvistică a unui popor.

Mai mult, instituția muzeală reprezintă una dintre valoroasele surse de educație din toate timpurile, pentru oamenii de toate vârstele, dar mai ales pentru tânăra generație. Pe lângă bogăția de cunoștințe grupate într-un sistem organizat pe care le transmite, vizitarea unui muzeu dezvoltă latura spirituală a omului, dragostea pentru frumos, sensibilitatea, imaginația, spiritul de observație, capacitatea de gândire, antrenând și cultivând toate facultățile sufletești.

Aniversarea a două secole de existență a Muzeului „Brukenthal” din Sibiu constituie un moment de satisfacție și aleasă bucurie, care ne responsabilizează și ne oferă fericitul prilej de a redescoperi preocuparea și orientarea noastră comună, spre ceea ce ar trebui să fie prioritatea esențială a oricărei societăți, care dorește progresul spiritual, cultural și material al poporului, și anume, educația.

Educația reprezintă forma cea mai înaltă în lucrarea de modelare și formare a caracterului și personalității copiilor și tinerilor. În această lume secularizată și individualistă în care trăim, în care valorile spirituale și culturale autentice sunt marginalizate sau chiar disprețuite, tinerii sunt cei care au datoria și responsabilitatea de a duce mai departe identitatea noastră de credință, cultură, limbă și neam. De aceea, cu toții deopotrivă, Școală, Biserică, Instituții Cultural-Educaționale de orice fel, avem această responsabilitate comună: de a păstra, cultiva și promova valorile spiritual-culturale ale patrimoniului național, ale edificării educaționale a generațiilor prezente și viitoare.

La acest ceas aniversar, felicităm cu multă grație pe toți organizatorii serbării de acum, pe domnul prof. univ. dr. Sabin Luca, directorul Muzeului Brukenthal, precum și pe toți angajații și ostenitorii acestei instituții de prestigiu internațional. Cinstim, de asemenea, memoria și numele tuturor acelor care au activat, de-a lungul celor 200 de ani, cu dăruire și înțelepciune, pentru ca Muzeul „Brukenthal” din Sibiu să dobândească faima și strălucirea de acum.

Preamilostivul Dumnezeu să ocrotească țara noastră, poporul și Biserica și să ne ajute tuturor să transmitem, mai departe, generațiilor viitoare tezaurul neprețuit al culturii și spiritualității, primite ca moștenire de la străbuni.

Urăm instituției sărbătorite să dăinuiască: Întru mulți și binecuvântați ani!

Mitropolitul Laurențiu

REDACTOR-ȘEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Academician Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. Secretar de redacție: Dr. Emanuel Tăvală. Membri: Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Conf. Dr. Lucian Grozea, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Dr. Vasile Gafton. Responsabil ediție online: Vicențiu-Dragoș Bășa.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2017 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Șaguniana – Sibiu